

De Tieltse Gidsenkring
p.a. Toerisme/VVV Tielt
Stadhuis
Tramstraat 2
8700 Tielt

“hoogstraat tielt”

bronnenstudie voor het behalen van het getuigschrift
van toeristische stadsgids

Jan Van Nieuwenhuyse

December 1998

Voorwoord

Het aanschaffen en renoveren in 1995 van een “oude” rijwoning het nr. 21 in de Hoogstraat heeft me ertoe aangezet mijn bronnenstudie aan de Hoogstraat te wijden. Via een bezoek aan het registratiekantoor vernam ik dat de laatste wijziging aan de woning dateerde uit 1854.¹ In het Tielts “modern archief” vond ik onder het nummer 3180 met bouwplannen een schets van de voorhevel van een burgerhuis en op de achterkant volgend verzoekschrift:

*Aen heeren Burgemeester
en Schepenen der Stad thielt
Mijnheeren,*

*Ik den ondergetekenden neme de eerbiedige
vrijhijid aen uwe goekeuring te onderwerpen het
hier bovenstaende plan van den opbouw van
een gansch nieuw huijs die ik voornemens zijn
te stellen in d’Hoogstraet binnen deze stad op de
zelve hoogte en in de regte linie van mijn huijs
gebouwd in het jaer 1853 zijid strekkende tot
aen het huijs van Mijnheer Jean d’Hayaert
bewoond door Jean Verscheure.*

*Uw onderdaenigen
dienaer*

Voor Mijnheer Nolf

*Thielt den 26 april 1854 en op zijn verzoek de
aennemer der werken
van het gemelde huijs
Behaegel*

Onderstaende bronnenstudie heeft niet de bedoeling de Tielts geschiedenis te herschrijven hiervoor bestaan al enkele waardevolle studies. Wel heb ik geprobeerd uit de geraadpleegde bronnen over Tielts de passages met betrekking tot de Hoogstraat weer te geven, aangevuld met de historische feiten voor zover die bijdragen in het begriipen van de doelstelling.

---

¹ fotokopie “Croquis d’arpentage - Thielt - 1854 nr. 13” kadastrale ligging Thielt afd. 1 sectie K 711 in mijn bezit

Inleiding

We mogen aannemen dat de *Hoogstraat* lang beschouwd werd als een van de belangrijkste straten uit Tielt.

Na *de Markt* reikt het begin van de geschreven Tieltse geschiedenis van de *Hoogstraat* het verst terug in de tijd.²

Veel families notabelen en industriëlen die door de eeuwen heen het voor het zeggen had in Tielt-binnen en Tielt-buiten woonden in de *Hoogstraat*.

Met het ontsluiten van Tielt door het aanleggen van de kaarsrechte steenweg Tielt-Deinze op het einde van de 18e eeuw en de as Torhout-Pittem-Tielt-Deinze tot stand kwam, raakte Tielt uit zijn economisch isolement en de *Hoogstraat* 'de' doorgang voor handel en verkeer van en naar Gent.

In de 17de en 18de eeuw concentreerden aanzien en kapitaal zich in een handvol straten. Notabelen en vermogenden vestigden zich bij voorkeur aan het Marktpllein, de Hoogstraat, de Nieuwstraat en de aanzet van de Kortrijkstraat en de n het Marktpllein, de Hoogstraat, de Nieuwstraat en de aanzet van de Kortrijkstraat en de Nieuwstraat.³ Het grote aantal statische herenhuizen daterend uit de achttiende eeuw (soms gebouwd of heropgetrokken in periodes van grote armoede) waarvan enkele nog bestaan, wijzen naar een zekere aanwezige welstand.

Liggend op de rijksweg tussen Nieuwpoort en Deinze blijft de *Hoogstraat* tot midden de jaren zestig (20e eeuw) één van de belangrijkste hoofdassen in het Tieltse stratenplan. De economische bedrijvigheid is er zeer hoog wat het aantal winkeltjes en herbergen verklaart.

De aanleg van de ringlaan midden de jaren zestig (20e eeuw) met als gevolg het wegvallen van de grote verkeersstroom; het verhogen van de menselijke mobiliteit en het ontvluchten van de stad, de opkomst van grootwarenhuizen en de BTW brengen het sluiten van vele winkeltjes met zich mee.

Vandaag is in de *Hoogstraat* de rust teruggekeerd die er waarschijnlijk voor de geschiedschrijving ook aanwezig was.

---

² Historische stedenatlas van België - Tielt - Gemeentekrediet 1993 R. Ostyn blz. 17 en 82

³ RvT 23jg. Nr.1, maart 1992 - Stadsplan en landboek van Tielt-binnen of het aanzien van Tielt omstreeks 1635 - Ronny Ostyn - blz. 3

1. Straat en bestrating.

Het uitzicht Tielt in de middeleeuwen zal wel altijd onbekend blijven. Het is wachten op het eerste stadsplan vermoedelijk door Lodewijk De Bersacques getekend tussen 1635 en 1640. Zich voorstellen hoe een stad er nog vroeger uitzag is zelfs met geschreven bronnen een gissen.⁴ Aanvangen met de geschiedenis van een straat in een stad, dat is pas onbegonnen werk. Of niet soms?

1.1 Toponiemen

Door de eeuwen heen verandert onze taal en dus ook de schrijfwijze van de Hoogstraat. In het stadsarchief vinden we documenten uit 1365 die de "*Hooghe state*" vermelden. In stukken uit 1368 en 1462 wordt het de "*Hoghe Strate*", terwijl van 1429 tot 1643 gesproken wordt over de "*Hoochstrate*". Van 1524-1683 wordt de schrijfwijze "*Hoochstraete*" gehanteerd en van 1628 tot 1793 wordt het "*Hooghstrate*". In 1829 "*Hoogstraete*" en in 1844 en 1850 wordt: "*Hoogstraet*" vermeld. Vanaf 1885 wordt het de "*Hoogstraat*"⁵.

1.2 Afbakening

Voor en Tijdens het Ancien Régime bestond Tielt uit twee delen. De eigenlijke stad Tielt-binnen, het 'schependom', de 'vrijheid' of Steede waar aan textielnijverheid werd gedaan en Tielt-buiten of Tielt-parochie, het akker-, weiland en woeste gronden rond de stedelijke kern met landbouwactiviteiten.

Een verwijzing naar stadswallen of vestigingsmuren als verdediging komt niet voor. Tielt-binnen was tot in het midden van de 16de eeuw met *balies* (slagbomen) afgebakend. Men vond ze op het einde van de *Hoog*-, *Ieper*-, *Kortrijk*-, en *St.-Janstraat* en op het *Hulstplein*.⁶

1.3 Wegen en steenwegen

Minstens vanaf de 14de eeuw waren de Tieltse straten met veldstenen en vanaf de 15de eeuw met kasseistenen belegd. We kunnen dit onder meer afleiden uit een notitie in de stadsrekeningen van 1394 en 1446-'47 waar men de aankoop van veldstenen voor het plaveien van de straten optekende.⁷

De Hoogstraat droeg zijn naam tot aan de Kleine Hulst (kruispunt huidige Felix D'Hoopstraat-Beneluxlaan-Aldolf Loosveldtstraat) waar een plas "Het Roode Vyverken" lag. Het laatste deel van de Hoogstraat was vanaf de verbindingsweg naar de Hulst (huidige Karnemelkstraat) slechts een voetweg "*so enghe wesende dattere een man te peerde nyet passeren noch ryden en can*."

In 1568 verleende Filips II een octrooi waarbij de stad de toelating kreeg om een nieuwe oostelijke toegangsweg aan te leggen. Dit dient gezien te worden in de toenemende linnenhandel tussen Tielt, Deinze en Gent. Naar deze laatste stad liep een eeuwenoude verbindingsweg over de rug van de Rijkegemkouter en verder over Ruiselede. De nieuwe Gentse (Heir)weg (nu Beneluxlaan) sloot aan op de *Hoogstraat* ter hoogte van het *Roode*

---

⁴ Rvt 23st jg. Nr. 1, maart 1992 R. Ostyn blz. 2

⁵ Plaatsnamen van de stad Tielt - deel 5; Frans De Vrieze. Blz. 251

⁶ Historische stedenatlas van België - Tielt - Gemeentekrediet 1993 R. Ostyn blz. 17 en 21

⁷ Historische stedenatlas van België - Tielt - Gemeentekrediet 1993 R. Ostyn blz. 21 <<...aangevoerd per schip via de Leie en met wagens in Oeselgem afgehaald. >> en blz. 21 voetnoot 87

Vyverke. Hiertoe diende de hoger genoemde voetweg te worden verbreed tot 6 voet (1,8 meter).⁸

Recht over de verbindingsweg naar de Hulst lag ook nog een voetwegel naar de verbindingsweg tussen de Sint-Janstraat en de Oude Gentweg (huidige Europalaan).⁹ Geregeld werden kleine wijzigingen aan de straatligging aangebracht. In 1641 verdween de hierboven gemelde voetwegel.¹⁰

In 1753 bekomt ex-burgemeester Maximilaan Van Zantvoorde de machtiging van de magistraat om de verbindingsweg rechtover de Hoogstraatvijver naar huidige Europalaan op eigen kosten te verleggen. (huidige Van Zantvoordelaan)¹¹

Tijdens de 18de eeuw werd in de Oostenrijkse Nederlanden de basis gelegd van het huidige net van rijkswegen en provinciewegen. De verbinding naar Deinze kwam er pas in 1772. Deze kaarsrechte steenweg Tielt- Deinze sloot in Tielt aan op de al bestrate Hoogstraat en de Gentweg. Daarbij verdween het "*Roode Vyverke*". In 1774 kwam de verbinding Koolskamp-Kruiskalsijde tot stand als onderdeel in de verkeersas Torhout-Pittem-Tielt-Deinze. Daarmee was de ontsluiting van Tielt een feit en raakte de stad uit haar economisch isolement.¹²

Na beraadslaging in het college van burgemeester en schepenen op 9 en 23 januari 1948 werd beslist dat het deel van de *Hoogstraat* net na de verbindingsweg naar de Hulst (huidig Karnemelkstraat) en de 5° en 6° *wijk* tot aan *'t Kelderke* (huidig Injectru Plastic) met ingang van 1 januari 1948 de nieuwe benaming *Félix D'Hoopstraat* kreeg.^{13 14}

Ter hoogte van de verbindingsweg met de Hulst (huidige Karnemelkstraat) maakte de Hoogstraat ter hoogte van inrijpoort van Bouwmaterialen "D'ark van Noë" een gevaarlijke scherpe bocht. Gezien het toenemend doorgaand vrachtverkeer begin de jaren zestig (twintigste eeuw) werd de straat er tot 7 meter verbreed.

1.4 Hoogstraatvijver

Daar de meest huizen in hout, leem of in vakwerk opgetrokken waren, was voor een steeds dreigend brandgevaar, het aanleggen van waterreserves noodzakelijk. Sommige ambachten vereisten eveneens een permanente watervoorraad. Op verschillende plaatsen in Tielt-binnen werden *tonneputten* en vijvers aangelegd. De natuurlijke waterbronnen (o.a. op de niet afgegraven hoogte van de Hulst) werden benut om enkele lager gelegen vijvers van water te voorzien. Die stonden in verbinding met elkaar via grachten en later via stenen buizen. Op de hoek van de Vijverstraat en de Hoogstraat lag de *Meulevyver*- ook *Stedevyver* genoemd. In 1404 liet de stad rondom de Hoogstraatvijver een kaaimuur bouwen.¹⁵ Regelmatig wordt er in de stadsrekeningen naar de kosten voor het onderhoud van deze vijvers verwezen. In 1422 gebruikte Olivier Den Hondt 3.300 *quareelstenen* om de boorden van de Hoogstraatvijver te verstevigen en

⁸ Historische stedenatlas van België - Tielt - Gemeentekrediet 1993 R. Ostyn blz. 27

⁹ Notities Jules DeVriendt (1880-1938) 'Schetsen voor de geschiedenis van Thielt - De St-Jorisgilde of gezellen van den voetboog' - opgesteld voor een voordracht in de historische kring van Kortrijk op 19 december 1935 -archief RvT

¹⁰ Tielt Historische stedenatlas van België - Gemeentekrediet 1990 - R. Ostyn blz. 41

¹¹ Tielt Historische stedenatlas van België - Gemeentekrediet 1990 - R. Ostyn blz. 44; GVT 31 jan. 1858

¹² Historische stedenatlas van België - Tielt - Gemeentekrediet 1993 R. Ostyn blz. 48 en 52

¹³ info ingewonnen bij Annie Haeck (stadsbestuur Tielt)

¹⁴ Felix D'HOOP (Tielt 01.03.1839 - Burundi 14.05.1881), een van de acht Tieltsse pauselijke zoeaven die tussen 1861 en 1870 gewapenderhand de pauselijke staten verdedigden. In 1879 vertrok hij, samen met Adolf LOOSVELDT en Jules VAN OOST, naar Afrika om er de rol van prive-militie van de Witte Paters te spelen. Deze expeditie werd uitgemoord aan de oevers van het Tanganyikameer. Gids voor Groot Tielt 1991(RvT) blz. 82.

Adolf LOOSVELDT (Tielt 13.09.1845 - Zansibar 19.03.1880) was tevens muzikleraar aan het Tieltsse College en bestuurder van "De Goede Vrienden". Gids voor Groot Tielt 1991(RvT) blz. 82.

Jules VAN OOST (Aarsele 02.02.1842 - Tanzania 27.01.1880). Gids voor Groot Tielt 1991(RvT) blz.239.

¹⁵ Gids voor Groot-Tielt - RvT blz. 200

Janne Den Necker leverde toen ook 14 voeren zavel en haalde 3.400 *quareelstenen* uit de *quareeloven* om de *Meulevyver* (aan de Kortrijkstraat voor het Vijverhof) te verstevigen. Ook vermeldde de rekeningen af en toe de bedragen die tijdens de winter uitgegeven werden om het ijs te breken. De *Hoogstraatvijver* werd van op de Hulst bevoorrad door ondergrondse *kannebuizen* die geregeld werden vernieuwd. In 1448 leverde pottenbakker Jacob Hughe 110 nieuwe dergelijke handgemaakte buizen om de gebroken te vervangen, wat erop wijst dat het buizensysteem al tijdlang in gebruik was. De ligging van die buizen werd in het geheugen van de schoolkinderen geprent zodat ze de volgende generaties over de juiste plaats zouden kunnen informeren. Het water van de Hoogstraatvijver werd ook lang gebruikt voor het wassen van versgeweven laken. Dit werd dan op 'ramen' gespannen om gedroogd, gebleekt en uitgerekt te worden. De blekerij aan de *Vijverstraat* raakte in onbruik en in 1565 werd die vervangen door een nieuwe blekerij aan de *Blekerijstraat*¹⁶. In de 16de eeuw beschikte Tielt dus over een systeem van grachten en buizen die het water uit bronnen, vijvers en putten over het grondgebied verdeelden. Ook de *fontein* op de markt, waar men water voor huishoudelijk gebruik kon putten, werd via een ondergrondse kanalisatie vanuit de Hoogstraatvijver gevoed.¹⁷ Bij de vijver regelde een robuuste koperen kraan in stevig metstelwerk gevat, het debiet. Toen de watermolens in onbruik raakten, werden de molenvijvers tot visvijvers omgevormd, maar hun eigenlijke functie bleef het beschikbaar houden van bluswater.¹⁸

1.5 Nutsvoorzieningen

Vanaf 1852 werd onder de Hoogstraat de waterleiding aangelegd.¹⁹

Voor de riolering was het wachten tot aan de Eerste Wereldoorlog. Deze werd vernieuwd in 1963. Het gedeelte van de Markt tot aan de Vijverstraat werd aanvang 1990 bij het heraanleggen van de bestrating nogmaals vernieuwd.

Hoewel de Tieltsse gemeenteraad al op 18 februari 1899 besliste om de stad en particulieren van elektrische verlichting en drijfkracht te voorzien ter vervanging van de verlichting met petroleum, duurde het nog tot begin 1925 vooraleer Tielt met elektrische lampen verlicht werd. Reden was de oprichting in mei 1905 door de Centrale Gaz et Electricité van het nieuwe *gasgesticht van Tielt* in de Wittestraat. Op kerstdag 1905 werden voor het eerst de Tieltsse hoofdstraten die ganse nacht met het nieuwe *lichtgas* verlicht.²⁰

Aansluiting op het telefoonnet kwam maar langzaam tot stand. In 1914 zijn in het "*Middenkantoor Thielt*" 40 telefoonaansluitingen waarvan 29 vermeld in de lijst van telefoonabonnees. Telefonie hing dan nog rechtsreeks af van het Ministerie van verkeerswezen - Beheer der telefonie & telegrafie. In de hele lijst is slechts één uit de *Hoogstraat*:

. 7   IDE-TACK H.   industrieel   rue Haute 29 (sic)

¹⁶ Gids voor Groot Tielt 1991 (RvT) blz. 163.

¹⁷ Tielt Historische stedenatlas van België - Gemeentekrediet 1990 - R. Ostyn blz. 27 noot 110 : In 1852 werd deze kraan en het metselwerk in de Vyverstraat opgedolven. Ze dateerde uit 1639 en woog 200kg. Nieuwe Gazette van Thielt, 3 juni 1852

¹⁸ Historische stedenatlas van België - Tielt - Gemeentekrediet 1993 R. Ostyn blz. 27

¹⁹ SAT m.a. 2988 - inventaris A. Wyffels 1976

²⁰ van DESCLEE tot GASELWEST: een ENERGIEK AVONTUUR doorheen de TIJD - Dirk De Vleeschauwer, Noël Kerckhaert - 1995 blz. 220-227; SAT m.a. 3139-3143

In de jaren 20 en 30 wordt de telefoon nog niet echt gepopulariseerd. Het wordt wel het werktuig van industriëlen en vrije beroepen.

In 1941 hebben volgende personen of instellingen in de *Hoogstraat* een telefoonaansluiting

384	Ampe Joseph, weverij	Hoogstraat 42
360	Bulcaen M., veekoopman	Hoogstraat 29
481	Cinéma RIO	Hoogstraat 9
145	Colle R., brouwer	Hoogstraat 28
28	Debusschere H., aannemer	Hoogstraat?
206	Vande Walle Ferd.	Hoogstraat 50 (doctors)
63	Flemisch Handcraft Guild	Hoogstraat 22
120	Lannoy G., mozaïk	Hoogstraat 24
158	Maes J., fotograaf	Hoogstraat 38
353	Mestdagh J., elektriker	Hoogstraat 21
81	Vande Vijvere F., fab.-prive	Hoogstraat 25
63	Van Overbeke, borduurwerken	Hoogstraat 18/20
364	Verhelle-Duyck, schoenfabr.	Hoogstraat 4
126	Verschuere Broed.&Zusters, weefsels	Hoogstraat?

Momenteel zijn er in de Hoogstraat alleen al meer dan 200 aansluitingen waarvan ca 90 in de telefoongids zijn opgenomen.²¹

---

²¹ Samenvatting uit Belgacom Archief - Marc Bouckaert Schuiferskapelle. 16 dec. 1998

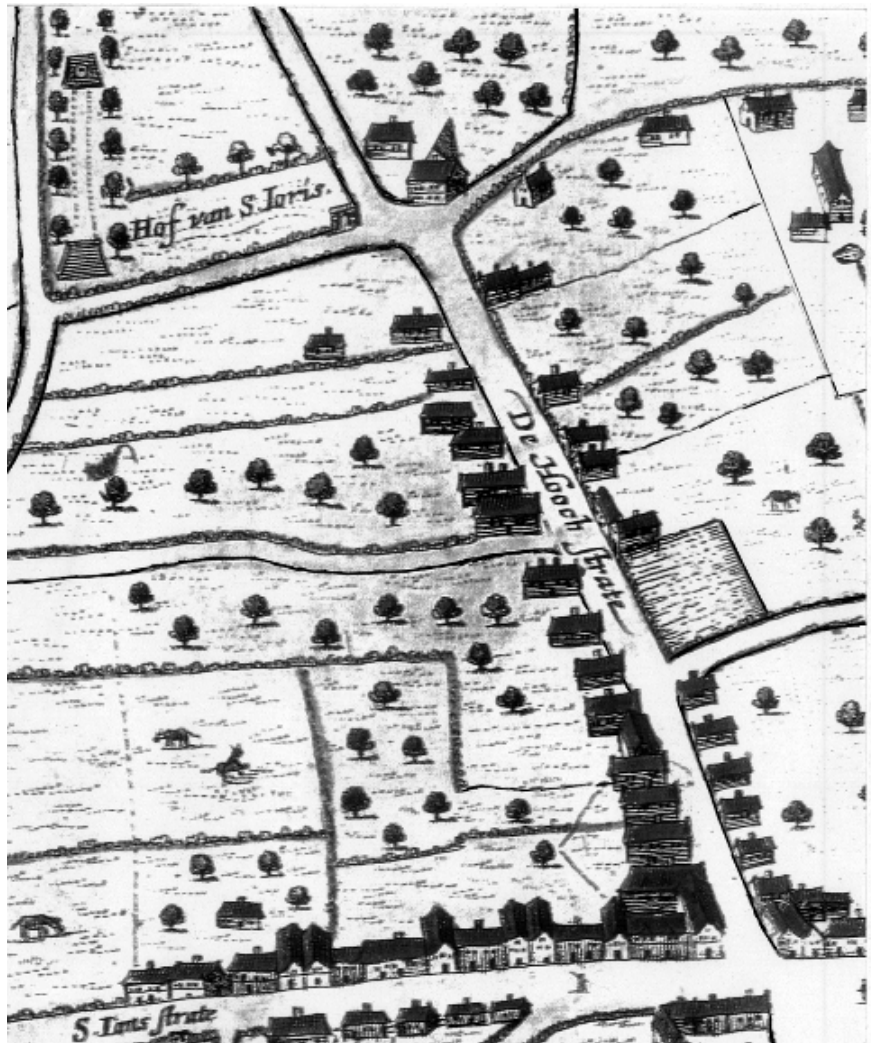
2. Stadsplans

De evolutie van de bebouwing hangt uiteraard samen met de aangroei van de bevolking. De soort bebouwing gaan we na aan de hand van een aantal stadsplans.

2.1 Kaart van Lodewijk de Bersacques (uit Sanderus' *Flandria Illustrata*)

Het eerste landboek van Tielt-binnen (1635) en de kopergravure met het Tieltse eerste stadsplan verschaffen ons meer inzicht in het 17de eeuws stadsbeeld. Een detail van het stadsplan waarschijnlijk getekend door Lodewijk de Bersacques geeft een zicht op de toenmalige *Hoogstraat*.²²

Tielt-binnen heeft nog een onmiskenbaar landelijk uitzicht. In de Hoogstraat is nagenoeg geen lintbebouwing aanwezig. We onderscheiden drie types huizen: *patriciërswohnungen* met een brede gevel en een evenwijdig aan de straat lopende nok, *burgerwohnungen*, dieptehuizen met een smalle gevel en een nok loodrecht op de straatlijn - beide met twee bouwlagen en *kamerwohnungen* of *volkshuizen* met slechts één enkele kamer onder het dak en slechts één bouwlaag. De bouwkundige indeling van de huizen weerspiegelt een sociale werkelijkheid. De meest gegoede burgers woonden toen voornamelijk in stenen

huizen op de as Ieperstraat - Hoogmarkt - Markt - Sint-Janstraat.²³ In de Hoogstraat vinden we de drie types terug. De slagbomen ("balies") die Tielt-binnen afbakenden (zie hoger) werden door De Bersacques niet getekend.

In 1635 stelden landmeter Lodewijk De Bersacques en de *geswooren prysers* en Vincent Baggaert en Jan de Caigny²⁴ werden op vraag van burgemeester en schepenen de grootte van de percelen en de naam van de eigenaars opgetekend.

²² Historische stedenatlas van België - Tielt - Gemeentekrediet 1993 R. Ostyn blz. 52

²³ RvT 23jg. Nr.1, maart 1992 - Stadsplan en landboek van Tielt-binnen of het aanzien van Tielt omstreeks 1635 - Ronny Ostyn - blz. 3

²⁴ Jan de Caigny, vermoedelijk de zoon van Romein de Caigny; De Schepenen van Tielt - Cecile Van De Castele Onuitgegeven verhandeling KUL 1973 blz. 50

De meerderheid van de Tieltsse eigenaars bezit slechts één eigendom wat wijst op een gematigde welstand. In 1635 noteren we in de Hoogstraat als eigenaars:

HOOGSTRAAT Oost

138	Vleeshuis + gevangen is + erve	
139	Jan BLANCKAERT, de oude	huis en erve
140	Jan BLANCKAERT, de oude	huiseken
141	Wed. van Eusates OSTE	genaamde de CROONE
142	Jan BLANCKAERT, de oude	erve genaamd DE MANE
143	Denijs DE RUE	huis en erve
144	Jan DE HANE fs Willem	huis en erve
145	Wijlen Pieter VAN OOST	huis en erve
146	erfg. Jan VANDE PITTE	huis en erve + stuk
147	Pieter BEKE fs Pieter	huis en erve (voorouders Petronella BEKE)
148	Erfg. Gillis DE GRANDE	huis en erve
149	Wed. en kinderen van Jan GOEMAERT	huis en erve
150	Jan VANDE CASTEELE	huis en erve
151	Jan VANDE CASTEELE	huis en erve
152	De wezen van Pieter VAN WALLEGHEM	huis en erve
153		huis en erve
154	Pieter HEYNDRICKX	huis en erve
155	Pieter HEYNDRICKX	huis en erve
	HOOGSTRAAT West	huis en erve

193	Pieter VANDER PIETE	huis en erve
194	Wed. van Jacques DE HAENE	huis en erve
195	Pieter VANDER PIETE	klein huis en erve
196	Jan DE VRIEND	huis en erve
197	Wed. van Pieter BEKE	huis en erve
198	Wed. en kinderen van Jan OSTE	erve
199	Wed. en kinderen van Paesschier BEERNAERD	huis en erve
200	Guillaume VANDE KEERE	huis en erve genaamd de DE SWAENE
201	Joos VANDEN BUSSCHE	huis, erve en huizeken
202	Jan BRUNEEL	erve
203	Laureins VANDE CASTEELE	huis en erve
204	Guille HOSTE nu de koning	huis en erve genaamd DEN HOLLANDER
205	Philips VAN DYCK	huis en erve
206	Pieter VAN BRABANT	huis en erve
207	Anthoon en Wouter VAN BRABANT	huis en erve

In deze preïndustriële maatschappij waar bezit vooral in grond uitgedrukt wordt, vormen de eigenaars met meerdere eigendommen de sociale bovenlaag.

Jan Van Zantvoorde werd enkele jaren later eigenaar van de percelen 145, 146, 147 in de Hoogstraat.²⁵

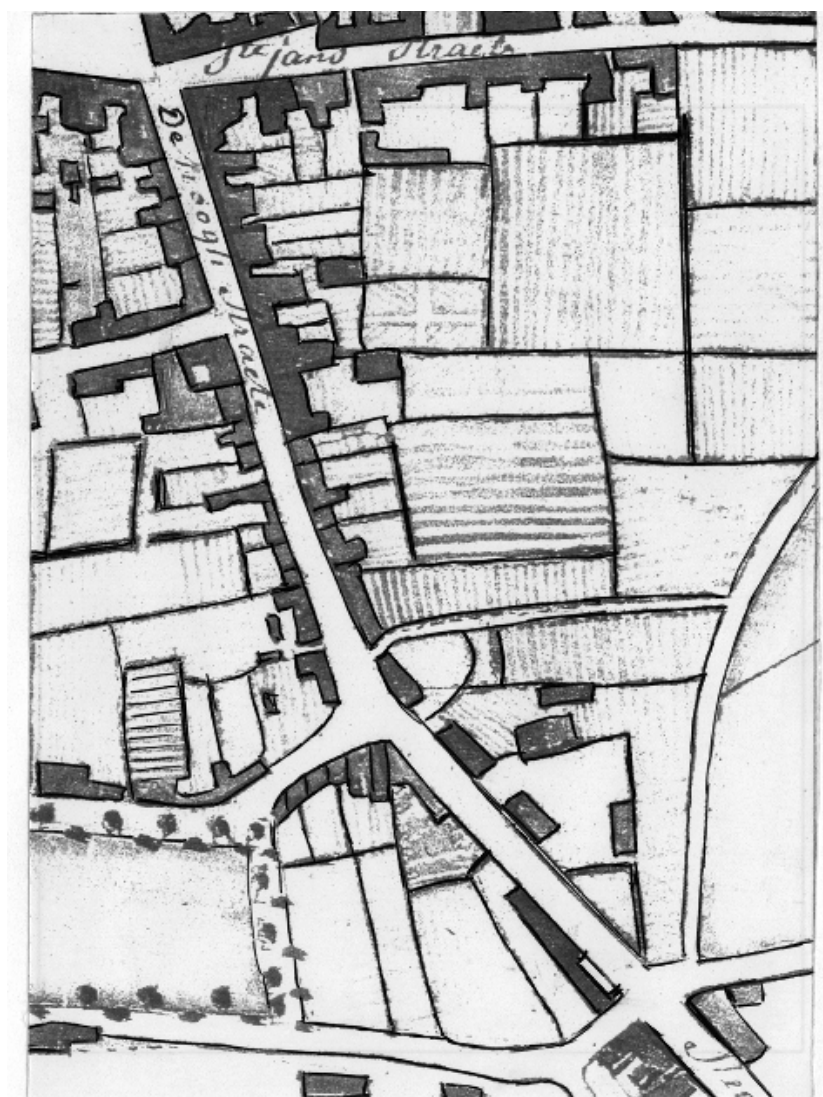
²⁵ RvT 23st Jg. Nr. -3, september 1992 - Jan van Zantvoorde (1594-1665) griffier van Tiel in tijden van peste en cholera blz. 100

2.2 Kaart van Graaf De Ferraris

Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden tussen 1771 en 1778 opgenomen op initiatief van Graaf Joseph-Jean de Ferraris, komt de steeds meer aaneengesloten bebouwing in de binnenstad duidelijk tot uiting. Dank zij de pas aangelegde steenwegen was het stadje niet langer geïsoleerd van de buitenwereld. Toch behield het, omringd door weiden, boomhaarden en moestuinen, zijn nog overwegend landelijk karakter.

2.3 Stadsplan van P.J. Lemaieur

Een detail uit het stadsplan van P.J. Lemaieur van 1786 geeft een duidelijker beeld van de lintbebouwing. Merk ook de overbouwde Hoogstraatvijver.²⁶ In vergelijking met het stadsplan van 1635 is de lintbebouwing in de Hoogstraat tot aan de verbindingsweg met de *Hulst* algemeen (zie hoger).

²⁶ Tiel Historische stedenatlas van België - Gemeentekrediet 1990 - R. Ostyn blz. 70

2.4 Kadaster

Napoleon I lag in 1807 aan de basis van de kadastrale plattegronden. Een vergelijk van het *Plan parcellaire de la ville de Thielt* van Philippe Christian Popp²⁷ (ca. 1850) en kadastraal plan van Tielt 1°afd. Sectie K bijgewerkt tot 1-1-1998 aanwezig bij de technische dienst te Tielt toont aan dat de kadastrale nummers toen al in voege waren. Merk ook op het plan van 1850 de tuinen die doorlopen tot aan de fabrieksstraat en de 18 woningen van de omgebouwde fabriek van Van Zantvoorde.

²⁷ Detail uit Atlas cadastral de la Flandre Occidentale, Arrond. Bruges Canton Thielt. Archief A. Rubens

3. Gebouwen en bebouwing

Voor het gebruik van huisnummers in voege kwam, lieten uithangborden toe de voornaamste woningen zonder moeite terug te vinden. Vanaf de 15de eeuw treffen we ook in de Hoogstraat een aantal huisnamen aan die eeuwenlang gebruikt werden; *Het Vleeshuis* (1394), *De Hodevaere* (1427), *De Zwane* (1493), *De Zuege* (1499).

In de bulletins van de volkstelling van 1866²⁸ hebben de herbergen volgende benamingen: *Le Jambon* (nr.2), *Le Lion d'or* (nr. 64), *De nieuwe Posterij* (nr. 122), *Het klein Schaek* (nr. 1), *La mille de Paris* (nr. 43), *La Fortune* (nr. 135). De uitbaters hadden meestal een tweede beroep en werden niet inschreven als herbergier(ster) maar als tapper(tapster). De huisnummers zijn toenmalige nummers. Na de Tweede Wereldoorlog werden de huizen opnieuw genummerd.

Ook in de twintigste eeuw treffen we nog een aantal van die cafés aan. De menselijke mobiliteit, opkomst van de televisie en het gewijzigd patroon van vrijetijdsbesteding zorgen er echter voor dat de meeste verdwijnen. Uit een inventaris halen we:²⁹

huidig nr.	naam
2	tot heden d'Hespe
6	tot 1969 Mickbar
30	tot 1978 ABC
nieuwbouw	tot 1927 De Voyageur
nr. 66 en 68	tot 1933 't Wit Paard
	tot 1961 't Fortuintje
1	tot 1932 't Klein Schaek
	tot 1975 Central
9	tot 1943 Ons Huis
	tot heden Rio
37	tot 1969 De Gouden Leeuw
	tot 1973 De Vlegel
	1973 De Dracke
	tot 1976 De Gouden Leeuw
	tot 1979 Pic-Nic
41	tot 1908 La Ville de Paris
	tot 1927 De Maagd van Gent
nieuwbouw 87	tot 1921 De Fortuine

3.1 Vleeshuis

Het vleeshuis wordt vermeld in 1372 bij een conflict tussen de slagers van Tielt en *vleeshouwer van diversche prochien*, die hun waren onbelast verkochten op het grondgebied van de heerlijkheid *Willecomme*, binnen het leen van *Cromme Wael* dat toen nog geen deel uitmaakte van het schependom. De raad van Vlaanderen verplichtte de overtreders voortaan enkel nog te verkopen in *techte vleeschuus*. De ligging ervan is echter niet bekend. In 1394 bouwde Jan van Hoolbrouc een nieuw vleeshuis op de hoek van de Hoogstraat en de Sint-Janstraat. Het was eigendom van de Stad en werd door de vleeshouwers gehuurd.³⁰ Het werd verbouwd in 1544 en in 1577 vergroot, toen aanpalend ten zuiden een gevangenis opgericht werd, de *cipieraghe* met *loge* of

²⁸ SAT m.a. nr. 654 - toenmalige huisnummers

²⁹ RVT 11° Jg. Nr. 2 - 1980: Tieltsse caférijksdom - Julien Verbrugge blz. 81-85

³⁰ Tielt Historische stedenatlas van België - Gemeentekrediet 1990 - R. Ostyn blz. 19

blockkot. Door de oorlog kwam het vleeshuis leeg te staan en het zou zijn oorspronkelijke functie nooit meer terugkrijgen. Nadat het een tijdlang aan Eustaes Oste verhuurd werd, werd een deel van het gebouw in 1629 als *corps de garde* ingericht en deed opnieuw dienst als gevangenis. Het gebouw raakte opnieuw in verval en in 1642 wou de stad het samen met de blekerij verkopen om er 750 pond gr. Achterstallige kasselrijbelastingen mee te helpen voldoen. Dit is echter niet doorgegaan en op 20 juni 1645 kreeg aannemer Romein de Caigny³¹ de opdracht om *tvervalle vleeschuys deser sede tot een huys van neerynghe* om te bouwen. Het werd een bakkerij.³² Op 25 september 1645 vielen de Franse troepen Tielt binnen. Na alles geplunderd te hebben, staken ze de stad op verscheidene plaatsen in brand. Meer dan de helft van de stad werd door het vuur verslonden. Een zestigtal huizen, met onder meer het *vleeshuis* en enkele huizen in de *Hoogstraat* gingen in de vlammen op.³³

Op 1 april 1779 kocht Joos Vander Schaege de drie aaneengesloten panden gelegen aan het begin van de Hoogstraat voor 340 pond. De magistraat had ter vervanging van de *cipieraghe* zes nieuwe gevangeniszellen laten bouwen in de benedenverdieping van het schepenhuis.³⁴

In de bulletins van de volkstelling van 1866³⁵ vinden we bij het huisnummer 2 de benaming *Le Jambon* met als herbergier en *zeefdemaker* Ferdinand Vergote (°1800) en Marie Laine (°1810) en kinderen Louise (°1841), Romaine (°1843), Desiré (°1845).

In 1909 werd het vleeshuis gekocht door brouwer René Colle³⁵.

Het vroegere vleeshuis werd naderhand herberg *D'Hespe*. Ze werd uitgebaat door Camiel De Soete (tot 1912), Arthur Debeir (tot 1919), gezusters Demeyer (tot 1923) en Leon Deroo. In mei 1940 werd de D'Hespe gebombardeerd maar bleef verder open met een noodbedakking. Albert Deroo hield er (tot 1960) naast zijn café ook zijn fietsenhandel open (later in de *Tramstraat*).³⁶

³¹ Romein de Caigny was meester timmerman en aannemer van bouwwerken. Hij was afkomstig van Normandië en werd voor het eerst te Tielt aangetroffen in 1612. - De Schepenen van Tielt - Cecile Van De Castele Onuitgegeven verhandeling KUL 1973. Blz. 50

³² RvT 23jg. Nr. 1 maart 1992 Stadsplan en landboek van Tielt-binnen - R. Ostyn blz. 17

³³ A. De Vlaminck, Jaerboeken der Aloude Kamer van Rhethorika, Het Roosjen, onder de kenspreuk gebloeyt int Wilde, te Thielt, Gent 1862

³⁴ Tielt Historische stedenatlas van België - Gemeentekrediet 1990 - R. Ostyn blz.41 en 104

³⁵ RVT- Woonhuizen, onbewust monumenten - 1990 blz. 84

³⁶ getuigenis Marcel De Jonghe

Ze werd in 1963 gesloopt en opnieuw opgebouwd. Hiermee verdween het oudste gebouw in Tielt³⁷.

3.2 Sint-Jorishof

Ook duidelijk herkenbaar op het plannetje van De Bersacques is op het einde van de Hoogstraat het schuttershof van Sint-Joris.

De Sint-Jorisgilde is een der oudste instellingen van de stad Tielt met oorspronkelijk een militair karakter. In oorlogstijd werden de gezellen opgeroepen voor het opstellen van een burgerwacht. Onder impuls van de graaf van Vlaanderen groeiden de schuttersgilden uit tot een echte stadsmilitie. Het aantal wapenbroeders werd beperkt en hun bewapening duidelijk omschreven.³⁸ De Sint-Jorisgilde groepeerde de gezellen van de voetboog en telde in 1429 44 kruisbogen.³⁹ In vreedstijd hield men zich meer bezig met het opzetten van tornooien en feesten.⁴⁰

Op het einde van de 14de of begin 15de eeuw kochten de gezellen van de Sint-Jorisgilde het Sint-Jorishof aan, een oefenplein gelegen op het uiteinde van de *Hoogstraat*, net voorbij de huidige *Van Zantvoordestraat*. In het Sint-Jorishof bouwden ze er ook hun vergaderzaal. De gezellen van de Sint-Jorisgilde waren kruisboogschutters⁴¹. Hun oefenterrein bestond uit twee langwerpige lanen weerszijden met bomen bezet. De eerst laan was afgesloten met een gemetselde inrijpoort uitgevend op de voetweg naar het "Roode Vyverken" en links langs een voetwegel tot aan de Gentse weg die in 1641 gesloopt werd. De schietbaan bestond uit een klein gebouw, de stand genoemd. Van hieruit werd geschoten naar het doelhuis aan de andere kant van de laan. Men schoot niet naar een pluim of rakel maar naar een doel (cible). Het doel schieten werd niet als behendigheid maar als wapenoefening beschouwd. Alleen ervaren schutters werden tot de gilde toegelaten.

In 1621 werd het huis van Jacob Cruycke in de Hoogstraat, dat de Sint-Jorisgilde maar ook de Sint-Elooisgilde en de Sint-Jan B^{te} gilde huurden voor "vichtien stuvers 't sjears" door de eigenaar verkocht.⁴²

In 1638 kreeg de Sint-Jorisgilde het vruchtgebruik van twee verbeurd verklaarde eigendommen van wijlen Jacquelyne Van Ravesteyn. Als protestantse was zij tijdens de godsdiensttroebelen naar het Noorden uitgeweken en er overleden. De eigendommen strekten zich uit van de zuidkant van de *Markt* tot aan de *Vijverstraat* (vroegere Orlando en tuin/garage A. Rubens- Hoogstraat 23). Dit werd het nieuwe **hof van Sint-Joris**. Het was een oefenterrein van ca. 20 meter breed parallel aan de Hoogstraat, lopende van restaurant Ramses (vroeger Orlando) tot aan de Vijverstraat en achteraan palend aan de tuinen van de woningen aan rechter zijde van de Hoogstraat (onpare nummers). De laatste helft van de eigendom van de Sint-Jorisgilde behoort nu toe aan de familie Rubens en geeft uit op de Vijverstraat.

Volgens bepaalde bronnen werd het vroegere schuttershof aan het einde van de Hoogstraat in 1640 verkocht aan Frans De Pleckere en Thomas Vaerman.⁴³

In 1651 verleende Filips IV een akte van amortisatie waardoor het huis Van Ravensteyn in het bezit van de Sint-Jorisgilde kwam.⁴⁴ Jan Van Zantvoorde, stadsgriffier en eminent lid

³⁷ Van Thielt naar Tielt - P. Vandepitte, Jan Vandermeulen, Ph. De Gryse - foto 25

³⁸ Tielt Historische stedenatlas van België - Gemeentekrediet 1990 - R. Ostyn blz. 26 en 29

³⁹ A. De Vlaminck, Jaerboeken der Aloude Kamer van Rhethorika, Het Roosjen, onder de kenspreuk gebloeyt int Wilde, te Thielt, Gent 1862 p 148

⁴⁰ RvT 23jg. Nr. 1 maart 1992 Stadsplan en landboek van Tielt-binnen - R. Ostyn blz. 18

⁴¹ De gezellen van de schuttersgilde op de Rame, de Sint-Sebastiaansgilde daarentegen waren handboogschutters

⁴² A. De Vlaminck, Jaerboeken der Aloude Kamer van Rhethorika, Het Roosjen, onder de kenspreuk gebloeyt int Wilde, te Thielt, Gent 1862 p 145

⁴³ zie ook S.A.T. o.a. nr. 853

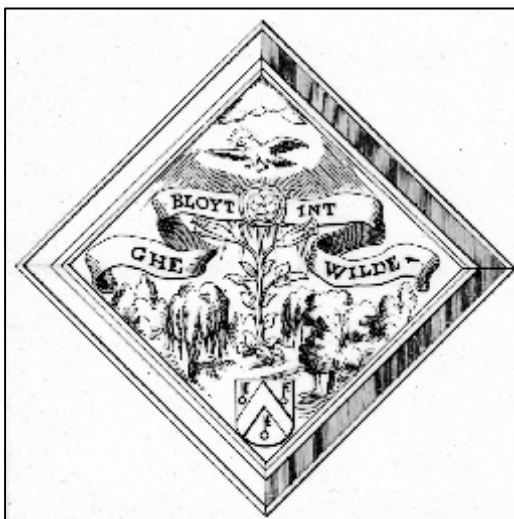
⁴⁴ Tielt Historische stedenatlas van België - Gemeentekrediet 1990 - R. Ostyn blz. 40 en 41

en keizer van de Sint-Jorisgilde, regelde het zo dat het huis van de tante van zijn moeder Jacquelyne Van Ravensteyn die geen afstammelingen had aan de gilde werd afgestaan in ruil voor een “rente van vierhonderd en half p. tarwe”.⁴⁵

Tijdens de Brabantse omwenteling in 1789 werd de Sint-Jorisgilde van vuurwapens voorzien maar tijdens de Franse revolutie werd ze ontbonden en hun goederen aangeslagen.

Nadien werd ze heropgericht maar raakte in onenigheid met het stadsbestuur en sprak haar eigen ontbinding uit op 22 februari 1899.

3.3 Schouwburg

In 1783 bouwt Jacobus de Blaere, lid van de Tieltsche Rederijkerskamer⁴⁶ “t Roosjen gebloeyt in ‘t wilde”⁴⁷ een statig woonhuis op de hoek van de Hoogstraat en de Vijverstraat gedeeltelijk boven de oude kaai van “den Hoogstraetvijver”, met daarbij aansluitend een schouwburgzaal. Zijn verzoekschrift aan de magistraat met een bijgevoegd plan⁴⁸ was in verzen opgesteld⁴⁹.

We citeren:

Suppliërene vertoont revendelyk Jacobus De Blaere voor Myn heeren Bailliu,
Borgemeester ende Schepenen der Stede Thielt.

Myn aghtbaer' overheid, verrijckt met minzaemheden
Voor die tot uw genucht, 't geciert tooneel betreden,
Ik buijg' my met ootmoed, en ider tot die konst,
Voor uw genaed' en zorg, en onbepaelde jonst;
Om tot dien eynd', met spoet, een schouwburg op te bouwen
T'wyl m'in uw aensien selfs 't tooneel moet seer benouwen,
Want in de meeste plaets dear het tooneel verscheen,
Zeyd' gy, o burgervaers! De plaets die is te klein.
Dus met genegntheyd, en tot u welbehaegen,
En om der konstminnaers speelsugtende beklagen,
Heb ik alree begonst, een bouw, van in de grond;

⁴⁵ RVT 23ste jg., nr. 3, september 1992 Jan Van Zantvoorde (1594-1665), griffier van Tielt in tijden van pest en cholera blz. 101

⁴⁶ Rederijkers waren beoefenaars van de retorica (kunst der welsprekendheid), verenigd in de rederijkerskamers, die de 15e eeuw eerst in de Zuidelijke, later ook in de Noordelijke Nederlanden onder de stedelijke burgerij tot bloei kwamen. - Grote Spectrum Encyclopedie 1981

⁴⁷ Het wapenbord van de Tieltsche kamer van Retorica “Het Roosje, gheblo(e)yt int wilde”, hangt in het Stadhuis Tielt. De kamer, waarvan we het ontstaan situeren in de middeleeuwen, krijgt zijn officiële statuten op 15 september 1462. Ze zorgen via dicht- en toneelkunst voor vermaak onder de bevolking en lokken hiermee ook vreemdelingen naar de stad. Ontstaan vanuit de geestelijkheid wordt ze meer en meer liberaal gericht. - “Tielt” - uitgifte Lannoo Tielt 1985 blz. 29 - SAT m.a. 2631

⁴⁸ SAT o.a. nr. 864

⁴⁹ A. De Vlaminck, Jaerboeken der Aloude Kamer van Rhethorika, Het Roosjen, onder de kenspreuk gebloeyt int Wilde, te Thielt, Gent 1862 p 240

Maer op een schuynsche plaets ! en zo ik 't vierkant vond,
 Hy zou thien voeten staen, op d'oude kaeij der stede.
 Dus om 't vercier van 't werck is myn oodmoed'ge bede
 Aen U Roemwaerde weth, van met gedoogseamheyd,
 My dit nog ot te staen, gelyk die konst u vleyd;
 Daer mede zoue' ik 't schep ook in het drooghe bringen
 Tot voordeel end vreugd van Uwe stedelingen
 Daer mede waer het werck lang ses en sestig voet
 En vier en twintig breed; en zoo veel d'hoogde doet,
 Dog zonder dat ik zal iet in het water setten,
 Om de gevaerlykeen aen elk een te beletten;
 En met de cierlykheijd gelyk het voorwerp toont,
 Zoo uw genae, mynheers, myn grooten ijver kroont,
 Tot vreugd der borgerschaer, en onse nagebeuren,
 Die zullen uwen Roem doen voordr eeuwen deuren;
 'T wijl onder uw bestier, en vaderlyke vlyt,
 Die konst, in prael erleeft, in 'tschuthof onbenijd.
 Op uw genaed alleen vest ik mijn groet betrouwen,
 Om myn begonnen werck te mogen rustig bouwen,
 G'lyck myn oodmoedigheijd u heden vooren dryft.
 Vol nedrigheyd en vlijt uw g'ringen dienean blyft.

(Get^d) Jacobus Debl aere.

Zijn aanvraag werd goedgekeurd mits onderstaande voorwaarden : ⁵⁰

Kantschrift : Ghesien by d'heeren B^r ende Schepenen het annexe plan met de nevenstaende requeste ende op alles gelet, consenteren voor soo vele ons aengeat, dat den suppliant bouwde op de caije en syn batiment voltrekke tot het maecken van eene theater commedie plaetse, met conditie nochtans, dat hy geen beletsel ofte hinder en doet, soo aen het schep als den inganck van de waterrijnge voor de peerden, als ook dat hy de selve commedie plaetse veltreckte volgens den heersch van het werck, het selve in goden staet houde op dater geen peryckel en sy van ongelucken ofte andersints, zullende daer op oock moetenlaeten spelen, liberen inganck geven an de commedianten ofte wel borgers de goone met consent van heer weth commedie spelen op een redelijcken sallaris, dan ingevale hy texorbitant vraeghde, sal hetselve getauxeerd worden door heer Weth, waarmede hy sigh sal moeten vergenoeghen sonde voordr tegenseggen op pene van nulliteyd en hetselve te moeten afbreken; mochte by en sal geen recht van pasagie mogen pretenderen door het selve schep ofte kaije, maer moet die nemen door syn huys op de straete, dan is cas het selve batiment ruyne manaceerde, sal het selve moeten in staet stellen ofte afbreken, immer volgens geliefte van heer Weth.

Actum in vierschaere, eo die 28 juny 1783

Als greffier (Get^d) De Roo.

⁵⁰ A. De Vlaminck, Jaerboeken der Aloude Kamer van Rhethorika, Het Roosjen, onder de kenspreuk gebloeyt int Wilde, te Thielt, Gent 1862 blz. 241

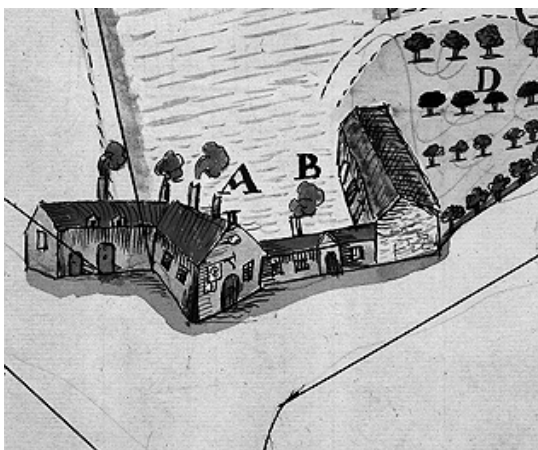
Op vraag van de buurtbewoners vatte het stadsbestuur in 1849 het plan op om de Hoogstraatvijver te dempen en het plaatsen van een waterleiding in de omtrek. Het werk werd in 1854 uitgevoerd.⁵¹

Na het overlijden van de eigenaar van de schouwburg, de heer J. Schouteet, werd dit lokaal met afhangende gebouwen in 1859 door de heer Horta aangekocht. Deze deed de bouwvalligheid van het oude theater door deskundigen vaststellen, en vroeg toelating om het te slopen. Dit werd toegestaan mits afkopen van de erfdienstbaarheid bij schepenakte van 28 juni 1783⁵².

⁵¹ Tielts Historische stedenatlas van België - Gemeentekrediet 1990 - R. Ostyn blz. 71 en SAT m.a. 3297

⁵² A. De Vlaminck, Jaerboeken der Aloude Kamer van Rhethorika, Het Roosjen, onder de kenspreuk gebloeyt int Wilde, te Thielt, Gent 1862 p 181 en 224

3.4 De Fortuyn⁵³

Het terrein tussen de Felix D'Hoopstraat, Hoogstraat en Karnemelkstraat heette vroeger de Kleine Hulst. Hier lag al in de zeventiende eeuw het erf "De Fonteyne" met afspanning, herberg en boerderij.

De Tieltsse kunstenaar Maurits Vander Meeren (1903-1983) beschrijft in zijn memoires het huis "De Fortuin", dat hij als kind goed gekend heeft, als "een afspanning, herberg én boerderij."

In 1747 bracht landmeter Franciscus De Bal dit erf aan het einde van de Hoogstraat in kaart.

In de bulletins van de volkstelling van 1866⁵⁴ (toen nog huisnummer 135) werd *La Fortune* bewoond door Angelus De Wever, De Graeve Sophie met kinderen Camille en Alfred en Herreman Frederic, *koopman in lijnwaden*.

Het huis "De Fortuin" verdween na de Eerste Wereldoorlog, toen notaris Hensmans het door een moderne woning verving (huidig nr. 87 en 89). Vandaag wordt het bewoond door notaris Jean-Marie Decock en door verzekeringen Jacques De Monie.

3.5 Normalschool in de Hoogstraat

Op 26 mei 1829 kwamen twee juffrouwen, Mélanie en Rosalie Van Biervliet uit Izegem naar Tiel en openden een pensionaat voor meisjes in een huis gelegen in de *Hoogstraat 100* (ter hoogte van huidig achter uit geplaatst nr. 62 eigendom Nick Van Hulle). In 1849 kwamen ze ertoe een normalschool voor meisjes in te richten. Hun pensionaat bereikte weldra een hoge bloei en zij waren in staat een groter gebouw in de *Krommewalstraat* op te trekken⁵⁵.

⁵³ Historische stedenatlas van België - Tiel - Gemeentekrediet 1993 R. Ostyn blz. 65 en 88

⁵⁴ SAT m.a. nr. 654

⁵⁵ Plaatsnamen van de stad Tiel deel 1 - Frans De Vriese blz. 86

4. De Franse Revolutie

De Franse revolutie betekende het einde van het Ancien Régime; ook het einde van Tielt-binnen en Tielt-buiten. De Fransen verbanden al het kerkelijke. Het katholieke Vlaanderen liet zich niet begaan en verschaftte onderdak aan geestelijken. Zo verbleef in de Hoogstraat 34 bij advocaat Albertus Van Zantvoorde priester van de abdij van Zonnebeke Pieter Oosterlinck. In de boerderij op het einde van de Hoogstraat bij J.-B. Van Nieuwerburg verbleef Pater Recollect Gallant. Hij doopte, hoorde de biecht en las er de H. Mis in een *duikerken* dat hij zelf gemetseld had in de beste kamer.⁵⁶

---

⁵⁶ De Fransche Revolutie in Vlaanderen - Joseph Samyn 1889 blz. 186 en blz. 226

5. Tielt textielstad 19de en 20e eeuw

Het weefambacht was tot in de 19de eeuw in onze streken een landbouwersberoep. De boer zaaide het vlas, sleet het en bewerkte het verder tot vlasvezel. Het spinnen werd vooral voor vrouwen voorbehouden. Weven werd meestal gedaan als er geen landwerk te verrichten was. In de stad waren minder wevers aanwezig. In de Hoogstraat was de concentratie van weefgetouwen veel sterker dan elders. Daar woonde in het nr. 34 (huidig Paul Bekaert) Maximiliaan Van Zantvoorde, toen de enige weeffabrikant van Tielt. Die was op zijn eentje eigenaar van 50 weefgetouwen. De eigendom van Max Van Zantvoorde liep door tot aan de *Fabriekstraat* (huidige Europalaan). Daar had hij een fabriek gebouwd, de allereerste die Tielt ooit heeft gekend. In die fabriek stonden de 50 voornoemde weefgetouwen opgesteld. Op het einde van de 18de eeuw, maar vooral tijdens de eerste helft van de 19de eeuw, was de familie Van Zantvoorde waarschijnlijk de coördinator van al wat in Tielt met spinnen en weven te maken had.⁵⁷ Vanaf 1850 was hun rol op politiek-, maatschappelijk- en weefgebied uitgeteld. De familiebanden Lieven Bauwens en het nauwe contact met de elite uit de Gentse katoen- en textielwereld trokken de Van Zantvoorde's vooral tot Gent aan.⁵⁸

In de tweede helft van de 19de eeuw lieten veel kapitaalkrachtigen het weven varen en deden in grondspeculatie. De enige kapitaalkrachtigen hadden geen ambities of waren tegen alles wat met mechanisatie verband hield.

Het uitbouwen van de weefbedrijvigheid bleef kleinschalig, eerder iets voor de betere middenstanders. Meestal kwamen ze uit de landbouwersmiddens. Het merendeel van de wevers waren thuisarbeiders. In 1850 waren geen weeffabrikanten meer in Tielt, wel "*koopmans in lijnwaden*".

Tussen 1860 en 1900 vinden we in de *Hoogstraat* volgende ondernemers uit de textielbranche: De Volder & Co; Dobbels August; Lava; Oosterlinck; Ampe & De Lodder, Vande Vijvere Frans (woonachtig nr. 23 maar met zijn bedrijf op het Hulstplein).

In de 20e eeuw is er nog slechts in de *Hoogstraat* 38 de wolweverij Ampe en in het nr. 20 het atelier voor borduurwerk van Edgar Van Overbeke⁵⁹ dat begin de jaren vijftig over kop gaat.

---

⁵⁷ RvT 18de jg. Nr. 2 juni 1987 - Tielt Textielstad (deel 1 negentiende eeuw)

⁵⁸ Lieven Bauwens: Gentenaar die in 1797/98 een hele katoenspinnerij uit Engeland naar Frankrijk smokkelde en in 1800 de eerste mechanische katoenspinnerij in Gent oprichtte. RVT 18ejg. nr.2 juni 1987 blz. 59

⁵⁹ Edgar Van Overbeke (1897-1976) was in 1943 een tijdlang secretaris van de stedelijke cultuurdienst van Tielt - RVT 22jg. Nr. 3 sept. 1991 - De Stedelijke cultuurdienst van Tielt. - Daniel Vander Meulen blz. 164

6. Eerste Wereldoorlog⁶⁰

In de Eerste Wereldoorlog koos het Duitse Leger Tielt als zijn hoofdkwartier van het zogenaamde "Etappengebied der 4^e Armee", d.w.z. het bezette België ten westen van de Schelde. Gent was eenmaal te ver van en Roeselare te dicht bij het front liggen. In de *Hoogstraat* werden heel wat huizen door de bezetter opgeëist. De bevelhebber van de Duitse troepen aan de IJzer, Hertog Albert VON WUERTEMBERG arriveerde in Tielt op 14 oktober 1914 en koos het huis van brouwer René Colle - doctor in de rechten en schepen van de stad sinds 8 oogst 1914 - aan de *Hoogstraat 26* uit als het hoofdkwartier van het IVde Duitse Leger. Hiervoor kreeg René Colle als 'dank' een vrijgeleide om met zijn familie het land te verlaten en zich in Engeland te vestigen. Twee schildwachten bewaakten dag en nacht het huis. De Duitsers noemden dit gebouw "das A.O.K. 4" (Armee Ober Kommando, IVe leger). De belangrijkste bureaus werden ondergebracht bij Dr. Ferdinand Vande Walle (*Hoogstraat 44*) waar eveneens een schildwacht de toegang tot de woning bewaakte.

Geheel de benedenverdieping was bureau, boven sliepen de officieren. De dokter en zijn gezin mochten er blijven wonen en kregen de keuken toegewezen. Dr. Ferdinand Vande Walle (jr.) weet nog te vertellen dat ze de omstandigheden in acht genomen niet mochten klagen van de Duitse "huisbezetter". Ook de Fransman Georges Lemaire, liberaal, aristocraat, rentenier en kinderloos, gehuwd met Juffrouw Denys⁶¹ wonende in de *Hoogstraat 34* moest onderdak verschaffen aan de Duitse bureaus. Hij had vrije tijd zat, was even braaf als nieuwsgierig en

snuisterde met de regelmaat van de klok in de documenten van het hoofdkwartier. Nog

⁶⁰ RvT 9° jaargang nr. 3-4, sept-dec 1978 blz. 82-155 "Tielt 1914-1918 Hertog Albrecht von Württemberg en zijn IV° Duitse Leger" - Jan Vander Meulen

⁶¹ Georges Lemaire was een Fransman, gekend en geliefd bij de Tieltse bevolking. Op markt en kermis betaalde hij vaak een of ander kleinood voor de minstbedeelden. Na de eerste Wereldoorlog verhuisde hij naar het Brusselse waar hij gestorven is.

De familie Denys - afkomstig uit de herenwoning aan de Ieperstraat (kredietbank) - behoorde tot de Tieltse oppositie. Door de katholieke elite van die tijd werd ze geacht om haar financiële macht en veracht om haar overtuiging (ze waren liberaal). RvT 9° jaargang nr. 3-4, sept-dec 1978 blz. 144 voetnoot 72 bis en 74.

nooit was *meneer* Lemaire zo in zijn schik geweest. De Duitsers dachten er echter anders over en begin 1915 kon hij ophoepelen. Ook de woning van de familie Billiet in de *Hoogstraat* 53 werd opgeëist.

De woning van de familie van bankier Loontjes (Kortrijkstraat 58) werd luxueus ingericht want elke middag namen hertog Albert, zijn beide zonen en de hoogste officieren er het middagmaal. Vanuit zijn woning aan de Hoogstraat 26 volgde hij steevast dezelfde weg: Hoogstraat - Vijverstraat - Rameplein - Kortrijkstraat. Aan de Hoogstraat - Vijverstraat was er een barrière aangebracht. Deze weg was aangelegd voor de hertog en niet voor privé gebruik van de Tieltse stedelingen bestemd.

Na de mislukte doorbraak op 30 oktober 1914 van het Duitse leger naar Calais (schipper Geeraert zette de IJzervlakte onder water) kregen we op Allerheiligen 1914 het bezoek van keizer Willem II. Tielt was meer dan een bezette stad. “... *Vanaan de statie tot aan het huis van de Hertog (Hoogstraat 26) stond op het plankier alle meter 1 soldaat. Het geweer rechtop in positie. Toen reed een zwaar bewaakte auto voorbij....*”. Na het middagmaal en de stafvergaderingen ten huize van de hertog vertrok Willem met zijn hoogste officieren per auto over Deinze naar Spa. 10 minuten later werd Tielt vanuit een vliegtuig gebombardeerd. Eén van de bommen, bestemd voor de keizer viel aan de achterdeur van het huis van de hertog. Als extra bescherming werd op het terras achter de woning *Hoogstraat* 34 een bunker geplaatst. Na de oorlog werd de kuip behouden als terrasvijver.⁶²

Wanneer het de verjaardag was van de hertog (23 december) cirkelden Duitse vliegtuigen boven het “A.O.K.” (*Hoogstraat* 26) en wierpen bloemen in de tuin van de hertogelijke woonst. “... *Winterrozen....*”

Tielt groeide stilaan uit tot het Duits “verzorgingscentrum”. Heel wat gebouwen werden opgeëist en ingericht als verpleeginstellingen, drukkerijen, bakkerijen en een net van ontspanningsmogelijkheden.

De Tieltse bevolking heeft nooit echt geleden onder de bezetting. De bevolking kende in vergelijking tot andere gebieden nooit hongersnoden of echte armoede.

In de vroege morgen van de 19e oktober 1918 verlieten de laatste Duitsers via de *Hoogstraat* de stad na een kanongevecht met de aanrukkende Fransen.

---

⁶² melding P. Bekaert

7. Tweede Wereldoorlog

In Tielt was mei 1940 een maand van angst, vertwijfeling en kommer. Hoewel er zich géén zware gevechten voordeden in de stadskern werd Tielt vrij zwaar beschadigd door Duitse bombardementen. Enkel werd melding gemaakt van de gedeeltelijke vernieling van café D'Hespe tijdens de bombardementen van 26 mei 1940 op de Sint-Janstraat en op 27 mei 1940 om 16 uur op het einde van de Hoogstraat.⁶³

---

⁶³ Het Tieltsse 1940-1945, bedreigd, bezet, bevrijd - Kurt Ravijn, Peter Struyve RVT 1995 blz. 93

8. Na de Tweede Wereldoorlog

Na de oorlog herbloeide de middenstand. De Hoogstraat bleef naast een belangrijke verkeersas ook een drukke winkelstraat. Voor het aanleggen van de Ringlaan was de Hoogstraat deel van de rijksweg N57 tussen Nieuwpoort en Deinze. Met de aanleg van de Ringlaan in 1965 verviel het doorgaande verkeer en verdwenen tientallen handelszaken in de Hoogstraat.

Vandaag is de Hoogstraat een rustige straat met een boeiend historisch verleden.

9. Enkele bewoners

Binnen zijn leefgemeenschap heeft iedereen geschiedenis gemaakt. Niet over iedereen werden echter voldoende gegevens overgeleverd om deze te kunnen weergeven. Voor een aantal personen of families die op een of andere manier een verbondenheid met de Hoogstraat hebben gehad, wordt de levensloop hieronder geschetst

Ampe (Hoogstraat 48)

In de volkstelling van 1846 zien we dat de familie Ampe voortekenen van belangstelling had voor textiel.

Engelbrecht Ampe woonde toen in de Hoogstraat (huidig nr. 10) waar hij het beroep van kleermaker uitoefende. Zonen Médard (°1814), Frederic (°1816) en Joannes (°1819) waren dan ingeschreven als koopman in linnen.

Na het overlijden in 1858 van vrijgezel Joseph Van Zantvoorde kocht Médard het huis aan de *Hoogstraat* 38 (destijds nr. 42) en ging er zich samen met Frederic in vestigen.

Joannes en zijn vrouw Mathilde Lintelo gingen ernaast wonen in het huisnummer 44.⁶⁴

Alle drie werden ingeschreven als *koopman in granen*. Na enkele jaren werd de graanhandel uitgebreid met guano, een organische meststof uit Peru. Joannes' zoon Jules (1867-1937), een tijdlang bankbeheerder richtte samen met Victor en Octave De Lodder de ondernemersgroep De Lodder & Co op. Men startte in 1895 een werkplaats voor een wolweverij met thuisarbeiders achter het herenhuis van Ampe. Er werden vooral stoffen voor kloosterorden geweven.

Na het overlijden van Victor De Lodder (1827-1899) liep de nog niet gemechaniseerde zaak verder. Octave De Lodder stond in voor de verkoop.

Met de opvolging in 1934 door de zonen Albert De Lodder (°1907) en Joseph Ampe (°1907) kwam het tot een scheiding van de samenwerking. Albert De Lodder ging in Zomergem weven en Joseph Ampe nam als enige zoon de zaak over. Hij liet alle handweefgetouwen verwijderen en startte volledig mechanisch, met een gemeenschappelijke elektrische aandrijving. Tijdens de oorlog werd tot 1941 doorgewerkt. In 1945 werd heropgestart met volledig nieuwe getouwen.

Voor Joseph Ampe situeerde zich de beste periode in de jaren 1960.

De weverij sloot definitief haar deuren in januari 1976.

Jules Ampe was sociaal geëngageerd en was voorzitter van het Armbestuur en de Burgerlijke Godshuizen (1919-1925) en voorzitter van de Commissie van Openbare Onderstand (C.O.O.) van 1925 tot 1937. Na diens overlijden in 1937 volgde Joseph hem in de functie op.

Het flatgebouw naast het O.C.M.W. rustoord werd *Residentie Ampe* genoemd.

Paul Bekaert (°1948) (Hoogstraat 34)

Paul Bekaert werd geboren te Kortrijk op 9 december 1948. Zijn jeugd heeft hij vooral in Tielt doorgebracht.

In 1974 plaatste hij zich als advocaat in de Sint-Janstraat.

Hij is plaatsvervangend vrederechter, voorzitter van het Cultureel Centrum en auteur van diverse Tieltse revues. Verder is hij mensenrechten activist en actief aanwezig in het Tieltse culturele leven.

In 1986 trok hij met zijn vrouw Trui Lagrain (uit Wingene) naar de Hoogstraat 34 in de woning van Robert Maes, vroeger onder meer bewoond door de familie Van Zantvoorde en de familie Maes. Ze renoveerden compleet de woning en richtten het vroegere koetshuis in voor het geven van lezingen en huisconcerten.

---

⁶⁴ SAT m.a. nr. 654

De familie Colle⁶⁵ (Hoogstraat 26)

De brouwersfamilie Colle was afkomstig van Leerne en Drongen waar zij zich, zoals bijna alle brouwersfamilies met de plaatselijke politiek inliet en waaruit schepenen en burgemeesters voortsproten.

Isidore Colle (°1844-1899) vestigde zich in 1872 als meester-bierbrouwer in de Kortrijkstraat (huidig nummer 34) waar hij de brouwerij van zijn oom Albinus overnam. In 1875 volgde hij de Heer Adiel Mulle de Terschueren op als voorzitter van de Tieltsse muziekvereniging *De goede vrienden*. In 1892 wordt hij schepen van de stad tot aan zijn overlijden. Uit zijn huwelijk met Theresia Geerts had hij zes kinderen: twee dochters die kort na de dood van hun vader Tielt verlieten en vier zonen, René (°1873-1957), Paul (°1876), Gaston (°1881) en Georges (°1883).

René huwt in 1897 met Justina Loontjes (dochter Heerlijkheid *Groot Tomme*) en gaat zich in Drongen vestigen. In 1903 kwam het gezin in de woning aan de *Hoogstraat 26* die hij in 1906 aankocht. Hoewel René Colle de graad van doctor in de rechten behaald had, bleef hij familiegetrouw heel zijn leven brouwer. De brouwerij bleef wel in de Kortrijkstraat tot 1935 het heerlijke blonde bier *Colle* brouwen. Achter zijn woning in de *Hoogstraat 26* was een werkplaats met een bottelarij. In 1970 werd die omgebouwd tot een zwembad.⁶⁶

René wierp zich ook vroeg in de politiek. In 1907 werd hij gemeenteraadslid en in 1913 voorzitter van *De Goede Vrienden*. Op 8 augustus 1914 werd hij schepen van de stad. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd zijn huis in de Hoogstraat door de Duitse bezetter opgeëist als verblijf voor de opperbevelhebber van het 4e Duitse leger. Hiervoor kreeg hij vrijgeleide om met zijn familie het land te verlaten en zich in Engeland te vestigen. Ook zijn broer Georges, priester weekt in 1914 uit en stichtte in Folkestone een Belgisch college. De kinderen van René Henry (°1899) en Jean (°1903) en volgden er bij hun oom de lessen. Na de oorlog kwam René terug naar Tielt. In 1932 kwam hij opnieuw in de gemeenteraad en in 1933 werd hij tot burgemeester benoemd. In 1940 werd hij door de bezettende overheid uit zijn ambt ontheven en bij de bevrijding door de Polen op 8 september nam hij zijn functie opnieuw op. Eind 1946 verliet hij de politiek en om nog elf jaar van een oude dag te genieten.

Henry Colle (1899-1971) maakte als oorlogsvrijwilliger nog de laatste maanden van de Eerste Wereldoorlog mee. Na de oorlog volgde hij geneeskunde aan de universiteit te Gent, waar hij in 1926 doctoreerde in genees-, heel- en verloskunde. Als chirurg verwierf hij grote faam. In 1930 kwam hij zich in Tielt in de *Hoogstraat 24* vestigen. In het Sint-Andries ziekenhuis slaagde hij erin een volwaardige heelkundige afdeling uit te bouwen. Hij stichtte enkele weken voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog een Rode Kruisafdeling. In een zwaar gebombardeerde stad slaagde hij erin in de donkere kelders gedurende lange dagen en nachten gewonden te opereren en verzorgen. Hij werd vereerd met het Gouden Kruis van de Poolse erkentelijkheid. Dokter Colle was tweemaal getrouwd. Uit zijn eerste huwelijk had hij een enige dochter Cecile die gehuwd is met dokter Van Houtte en zich in 1962 vestigde in het huis van haar grootvader.

⁶⁵ De familie Colle - een eeuw Tieltsse geschiedenis. RvT 2e jg. Nr. 1 juni 1971 blz. 37 tot 41

⁶⁶ getuigenis Dr. Vanhoutte - 9 dec. 1998

Richard-Arthur Maes (°1871 - ?1955) (Hoogstraat 32-34-36)

Richard Maes werd geboren te Tielt op 9 mei 1871. Hij was stuurs, klein van gestalte maar vooral hartstochtelijk kunstminnaar. Tijdens zijn leven heeft hij een grote invloed uitgeoefend op het publieke leven in stad. Hij was afkomstig uit een gegoede Tieltsse familie. Zijn vader was waarschijnlijk de eerste fotograaf in Tielt. Van jong af aan zette hij zich energiek in om de fotohandel van zijn vader tot hoge bloei te voeren.⁶⁷ Hij opende een fotozaak op de markt (hoek optiek Vande Walle) en trok later naar de Nieuwstraat.

De heiligenverering en ook het aantal processies met historische inslag groeide en Richard Maes zocht onverpoosd naar nieuwe mogelijkheden. Hij begon hier en daar bij feesten en plechtigheden kostuums te verhuren

en startte als eerste in de regio een zaak als costumier.⁶⁸ Hij werd leverancier van het Frans Theater te Gent.⁶⁹

Zijn grote liefde voor al wat schoon en groots was groeide. In 1902 kocht hij het pand *Oud Tielt* (Krommewalstraat 6) en liet het opsmukken met muurschilderingen die een beeld van het 16de- en 17de eeuwse Tielt moesten oproepen. Hij richtte er in 1914 de eerste cinemazaal van Tielt in. Tot de gesproken film opkwam, draaide men er 'stomme films' met live pianobegeleiding.^{70 71} Daar legde hij ook de basis voor zijn collectie antiekteiten.⁷² In 1923 verkocht hij het pand naast *Oud Tielt* aan slager Edgar Langeret die er tijdens de Tweede Wereldoorlog een slachterij in onderbracht. De verkoopakte vermeldt als beroep van Richard Maes *fotograaf en koopman in oudheden*.⁷³ *Oud Tielt* werd verkocht aan Valère Wyffels die de cinéma verder openhield.

Uit zijn eerste huwelijk met Coralie Lecat had hij twee zonen: Jerome (°28/12/1898-?21/3/1968) en Edgar (?1952)

In 1923 kocht hij het statige herenhuis aan de *Hoogstraat 34* met ruime tuin die nog doorliep tot aan de fabrieksstraat (huidige Europalaan). Bij het binnenkomen was er rechts van de inrijpoort de tot magazijn omgebouwde paarden- en koetsenstalling. Hierin werden Richards kostuums verhandeld. De bovenverdieping werd ingenomen door het fotoatelier van Jerome, die de aanpalende woning (*Hoogstraat 36*) betrok en er een fotowinkel openhield.⁷⁴ Edgar vestigde zich als *costumier* eerst in de Vijverstraat (huis Dr. Boone), dan in de Nieuwstraat en in 1955 in de gebouwen van het vroegere *wollefabriekske* aan de Gruuthusestraat nr.40-44.⁷⁵

Op het einde van Richards' tuin stond de oude fabriek van Maximilaan Van Zantvoorde (1781-1855) die na het sluiten in 1844 omgebouwd werden tot 18 huizen met verdieping waarvan de zolder doorliep en via slechts één huis toegankelijk was. Geleidelijk aan werden de huizen door Richard Maes opgeknapt en sommige samengevoegd. De woningen werden één na één ingenomen door zijn kostuums en zijn "*Museum van Thielt Ten Hove*".⁷⁶ Als zijn kapitaal investeerde hij in zijn museum voor *het bewaren van de Vlaamsche Volksoverleveringen*.

⁶⁷ "In memoriam Heer Richard Maes" - De Zondag 27 mei 1955

⁶⁸ getuigenis Rudi Maes, zoon Edgar en kleinzoon Richard Maes (2 dec. 1998)

⁶⁹ Het Tieltsse 1940-1945, bedreigd, bezet, bevrijd - Kurt Ravijn, Peter Struyve RVT 1995 blz. 48

⁷⁰ Tekst Open monumentendag vandaag - 13 sept 1998

⁷¹ Historische stedenatlas van België - Tielt - Gemeentekrediet 1993 R. Ostyn blz. 85

⁷² Het Tieltsse 1940-1945, bedreigd, bezet, bevrijd - Kurt Ravijn, Peter Struyve RVT 1995 blz. 48

⁷³ Akte Notaris Edgar Snoeck 30/06/1923

⁷⁴ Getuigenis A. Sanctorum(°14.12.1915) van zijn 11 jaar tot zijn 54 was hij tewerkgesteld bij Jerome Maes

⁷⁵ Getuigenis Rudi Maes - dec. 1998

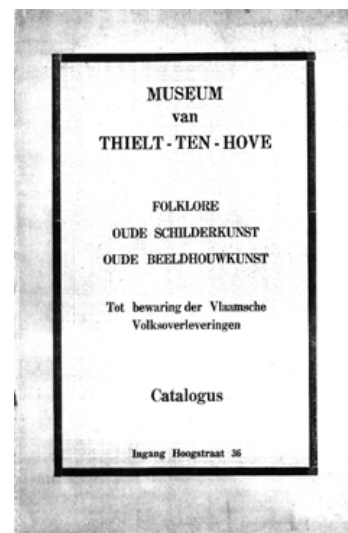
⁷⁶ RvT 18de jg. Nr. 2 juni 1987 - Tielt Textielstad (deel 1 negentiende eeuw) blz. 53

In mei 1932 werd een catalogus met ingekleefde foto's uitgebracht. Het museum omvatte toen oude schilderijen, gravuren, beeldhouwwerken, meubels, altaren en alles wat met folklore te maken had, meestal met christelijke inslag. Zijn catalogus besluit hij met de melding *"Het museum is ingericht in de kelderingen en onlangs heropende weefkamers der oude fabriek van Max Van Zantvoorde en voorouders, een oorspronkelijk en eigenaardig gebouw dat ter zelfdertijd een herinnering is aan de Thieltse linnenweverij uit de 17e eeuw"*.⁷⁷

Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog werden, in opdracht van de slecht bewapende Belgische troepen die in Tielt ondergebracht waren, alle munitie en wapens opgeëist. Ook het wapenarsenaal van Richards privé museum werd achter verzegelde deuren ondergebracht in het Tielt Stadhuis. Op 26 mei 1940 werden tijdens de hevige bombardementen de huizenrij door enkele voltreffers geraakt en zowat de helft van zijn antiquiteiten en kostuums ging in de vlammen op.⁷⁸ Na de oorlog werden de woningen hersteld of heropgebouwd. Zijn kleinzoon en fotograaf Robert (*21/1/1931-?30/1/1995) betrok een van die woningen. (nu Europalaan 21).

De prachtige tuin en de aanwezigheid van oudheden en kostuums was voor zijn kleinkinderen (ze noemden hem *Makka*) de ideale speeltuin van hun dromen, dit tot groot ongenoegen van Richard die dacht dat alles verwoest zou worden. Het was ook de locatie voor een aantal 8 mm amateur-films die zijn kleinzoon Robert Maes opnam met tal van jongeren uit de omliggende straten.⁷⁹

⁷⁷ Archief Verbaeys - RVT - nr. 244 Doos 211 bundel 2 Thielt-ten-Hove; bindingen met de *museavrienden* en Jules Devriendt werden niet uitgediept. Zie ook SAT m.a. 2640-2641. Zijn catalogus vermeldt *"ten voordele van uit te voeren werken aan de kapel van O.L.Vrouw van visitatie tot Marialoop"*- verbanden werden niet onderzocht.

⁷⁸ Het Thieltse 1940-1945, bedreigd, bezet, bevrijd - Kurt Ravijn, Peter Struyve RVT 1995 blz. 48

⁷⁹ copy aanwezig bij Rudi Maes

In de *hovingen* van Richard Maes⁸⁰ hield *Den Tap*; de harmonie, “*De goeie vrienden*” tussen 1948 en 1953 hun jaarlijks zomerfeest voor het spijzen van hun kas. Men stelde een tweedaags programma op met veelsoortige ontspanningsgelegenheden.⁸¹ Voor Richard was het de ideale gelegenheid om zijn woning, tuin, museum, kostuums maar vooral zijn persoonlijkheid voor te stellen.

De laatste jaren van zijn leven bleef hij steeds meer en meer teruggetrokken en uiteindelijk totaal afzijdig van het publieke leven.

Na zijn overlijden op 19 mei 1955 werd uit de erfenis door Jerome en de 8 kinderen van Edgar voor notaris Hensmans de koop nr. 4 “*Een gebouw gediend hebbende voor museum*” verkocht aan Robert Verhelst-Spelier uit de Oude Gentstraat. Dit betekende dan ook het einde van het “*Museum van Thielt Ten Hove*”.

Richards tweede vrouw Adeline Haerynck en zijn Jerome's dochter Mariette die toen in de *Hoogstraat 32* woonde wisselden van woning.⁸² Enkele jaren later wisselde Robert (wondende in de Europalaan) ook met zijn zus Mariette en hij liet de woning in de *Hoogstraat 34* ombouwen tot fotowinkel met groot uitstalraam.

Albert Rubens⁸³ (°1944) (Hoogstraat 23)

Albert Rubens werd geboren te Tielt op 2 juni 1944. Als zoon van wijlen Frans Rubens, is hij al zijn ganse leven begaan met de kunst. Hij studeerde sierkunsten, grafiek en monumentale kunsten aan het Hoger Instituut voor Beeldende Kunsten Sint-Lucas in Gent. Hij geeft les aan jongen mensen en leeft dag en nacht tussen en met zijn kunst. In zijn statige herenwoning aan de *Hoogstraat 23* spreekt alles in wit-zwart. Uitgangspunt voor zijn abstract geometrische kunstwerken zijn de verbindingen tussen willekeurige punten op kubusvlakken aangebracht in zwarte verf op doek en zwarte acryl op witte wanden of op authentiek Japans handgeschept papier.

Zijn sculpturen zijn vooral in metaal maar ook met hout en blauwsteen.

Sinds 1965 geeft Albert Rubens symposia en lezingen in binnen en buitenland.

Naast de werken in zijn woning zijn er werken in het bezit van Stedelijke-, Provinciale-, Nationale- en Internationale verzamelingen⁸⁴

Naar aanleiding van een tentoonstelling in Oostende in 1998 met een overzicht van de laatste tien jaar Albert Rubens kwam er bij Lannoo een monografie uit over zijn grafisch werk.

Bouwmaterialen Van Hulle (Hoogstraat 62-64)

Ook een tijdlang nauw verbonden met de *Hoogstraat* was *Bouwmaterialen Noë Van Hulle*. Geboren in 1914 groeide Noë Van Hulle op als landbouwerszoon bij boer Van Hulle op het Hoogserlei in een gezin met 9 kinderen. Vanaf zijn veertiende trok hij met paard en kar door Tielt als melkventer. Zo werd hij in Tielt een bekend gezicht en hij leerde *commercie doen*. In 1939 wenste hij te trouwen maar het bleef uitgesteld tot ze een geschikte boerderij vonden. In 1944 slaagde hij erin - met zijn oorlogsboter en waarschijnlijk veel geld - naast 80 andere kandidaat overnemers de zaak van handelaar in bouwmaterialen Remi Dobbels⁸⁵ in de Hoogstraat over te nemen. Hij huwde met Alice

---

⁸⁰ in 1948 eveneens in de tuinen van Dhr. Colle Hoogstraat 26 - melding A. Sanctorum

⁸¹ Honderdzeventig jaar muziekleven te Tielt. Joris Brys - 1966 blz. 195, 197, 198, 205, 210, 212

⁸² mededeling Mariette Maes dochter Jerome en kleindochter Richard Maes

⁸³ De gazet van Tielt 12 november 1998

⁸⁴ Albert Rubens - Lannoo 1998 blz. 140. Werken in: België, Nederland, Groot-Brittannië, Duitsland, Oostenrijk, Frankrijk, Italië, Polen, USA,.

⁸⁵ Remi Dobbels was de zoon van August Dobbels die zich in 1876 op de boerderij op het einde van de Hoogstraat kwam vestigen en zich als landbouwerszoon in te textiel wilde waarmaken. In 1888 was hij

Declercq en samen startten ze een handel in bouwstoffen, kolen en ijzer. Het vervoer gebeurde bij aanvang met paard (dat hij trouwens leende van zijn broer) en kar. Later werden die vervangen door enkele vrachtwagens van het Engelse leger. Met zijn landbouwersbloed hield hij er tot enkele jaren na de Tweede Wereldoorlog voor de melk, de boter en het vlees 5 koeien op na. Hiervoor huurde hij van Remi Dobbels 3 ha. weiland in de Klijtenstraat. Tot 1954 huurde hij ook als woning het rechter deel van het burgerhuis van Dobbels aan de Hoogstraat (destijds) nr. 100. Van 1829 tot 1849 was dit het pensionaat voor meisjes van de gezusters Van Biervliet. De woning was destijds opgesplitst in twee woonvertrekken. De vroegere binnendeuren tussen de twee woningen waren toegemaakt met ingemaakte kasten. Het linkerdeel werd bewoond door Van Quickelberghe. Signalen werden doorgegeven via geklop op de rug in de kasten. De zaken gingen goed en de zaak nam uitbreiding. Geleidelijk aan kochten ze alle achterliggende gronden tot aan de Fabriekstraat (huidig Europalaan). Gezien het toenemende vrachtverkeer in de veel te nauwe Hoogstraat en de te gevaarlijke bocht ter hoogte van de inrijpoort werd uitgezien naar een nieuwe woning aan de Fabriekstraat. In 1960 echter slaagde Noë Van Hulle erin een zestal woningen aan de Hoogstraat en een aantal huurhuisjes van de *stationlossers* op de hoek met het *Schijfstraatje* (Van Zantvoordestraat) te laten onteigenen. De woningen werden gesloopt en vervangen door een 7 meter achter uit geplaatste nieuwbouw met bureaus en toonzaal. (huidig *Hoogstraat 62-64*).

In 1968 deden Nick en Trees Van Hulle-Pieters, de tweede generatie hun intrede en in 1971 werd de P.V.B.A Noë en Nick Van Hulle opgericht.

Op 1 januari 1976 verhuisden ze naar het industriepark Noord.

In 1996 deed de derde generatie zijn intrede en was de continuïteit van het bedrijf verzekerd.⁸⁶

In 1998 overleed stichter Noë Van Hulle en enkele maanden later zijn vrouw.

De familie Van Zantvoorde (Hoogstraat 34-38)

De verbondenheid van de Van Zantvoorde's met de *Hoogstraat* vindt men terug tot in de verre Tieltse geschiedenis. In de 16de eeuw was de familie Van Zantvoorde in Roeselare grootgrondbezitter en eigenaar van lijnwaadblekerij. Tijdens de emigratiegolven eind 16de eeuw als vlucht voor de pest en voor de Gentenaars belandde Jan senior Van Zantvoorde in Haarlem Nederland. Hij ontmoette er Cornelia Van Ravensteyn - dochter van Petrus Van Ravensteyn, meermaals burgemeester van Tielt - en gevlucht in 1579 naar Leiden (NL). In 1594 wordt Jan junior geboren.

Na het overlijden van zijn vader keerden ze terug naar Tielt. Cornelia wilde niet meemaken wat haar tante Jaqueline Van Ravensteyn is overkomen tijdens haar verblijf in het Noorden, waar zij de nieuwe leer aanging. Niet minder dan zeven van haar eigendommen werden tijdens haar afwezigheid in naam van de Koning verbeurd verklaard. Op 26 jarige leeftijd wordt Jan Van Zantvoorde Stadsgriffier. Hij ligt mee aan de basis van het landboek van De Bersacques. Hij woonde in de Hoogstraat 26.

Door erfenis (hij trouwt 2 maal) en door aankoop verwerft hij zowat overal in het centrum eigendommen. Vier van zijn acht kinderen overlijden op zeer jonge leeftijd. Hij overlijdt op 29 juni 1665. Zijn zoon Guillaume Van Zantvoorde (1643-1717) volgde als rechtsgeleerde met enige omwegen zijn vader als griffier op (samen met Jacques Billiet). Van 1679 tot aan zijn dood is hij stadspensionaris.⁸⁷ Zijn zoon Maximilaan was tussen 1730 en 1743 schepen van Tielt.

---

raadsman als patroon in de weversgilde. In 1910 schakelde zijn zoon Remi over in handel in bouwmaterialen RVT - 18^e jg nr. 2 juni 1987 Tielt Textielstad. Blz. 89

⁸⁶ getuigenis Nick Van Hulle - op 8 dec. 1998

⁸⁷ De Schepenen van Tielt - Cecile Van De Castele Onuitgegeven verhandeling KUL 1973 blz. 52

Tot midden de negentiende eeuw bepaalden de Van Zantvoordes generatie na generatie het stadsbeleid als schepen, burgemeester, griffier. De meeste waren grondeigenaar en actief in de textielwereld.

Albertus Van Zantvoorde (1735-1821) was van 1792 tot 1796, als advocaat tijdens de overgangsperiode van het Oostenrijkse naar het Franse bewind burgemeester van Tielt en mogelijk al betrokken bij het verhandelen van garens en/of geweefsels. Hij had volgende nakomelingen: Jan, Maria-Catharina, Albertus-Guillielmus, Guillielmus, Albertus, Anna-Rosa, Judoca-Ghislina, François, Joseph, Maximilaan en Petrus.

Jan Van Zantvoorde (1772-1837) werd advocaat en woonde in de *Hoogstraat 38*, twee huizen verder dan zijn vader. Zijn kinderen verlieten Tielt. Vrijgezel Joseph nam nadien zijn intrek in Jans huis en kwam er rentenieren.

François (1789-1861), arts en die nergens lang aardde, kwam er tijdelijk bijwonen. Na het overlijden van Joseph werd het huis eigendom van Ampe.

Max(imiliaan) (1781-1855) ging na het overlijden van zijn vader in het ouderlijke huis wonen (Hoogstraat 34). Hij was de stichter van de eerste Tieltsse fabriek op het uiteinde van zijn tuin die uitliep op de fabriekstraat (huidige Europalaan). In 1844 werd ze gesloten en omgebouwd tot 18 huizen.

Hij trachtte aan te sluiten bij de industriële revolutie die in Gent op gang was gebracht.

Uiteindelijk investeerde hij niet verder in de industrie, maar werd, net als de rest van de gegoeden uit Tielt, grondeigenaar.

Geen enkel van zijn kinderen zette in Tielt het bedrijf verder. Wel trouwden de meeste in die middens en gingen ze elders in de textielwereld, zoals in Gent of Rijsel. Zo huwde zijn oudste dochter Julia(na) (1810-1878) met iemand uit de middens van Gentenaar Lieven Bauwens.

Zijn jongste zoon Camille (°1827), notaris, erfde het ouderlijke bezit in Tielt. Hij huwde met de Gentse Marie-Estelle Rottier. Drie jaar later gingen ook zij in Gent wonen.

Zijn dochter Marie-Delphine (°1849) huwde met Constant Vanden Berghe en vertrok in 1867 naar Roeselare. Zijn drie ongehuwde dochters: Charlotte (°1813), Virginie (°1822) en Hortence (°1824) vertrokken in 1862 naar Gent.

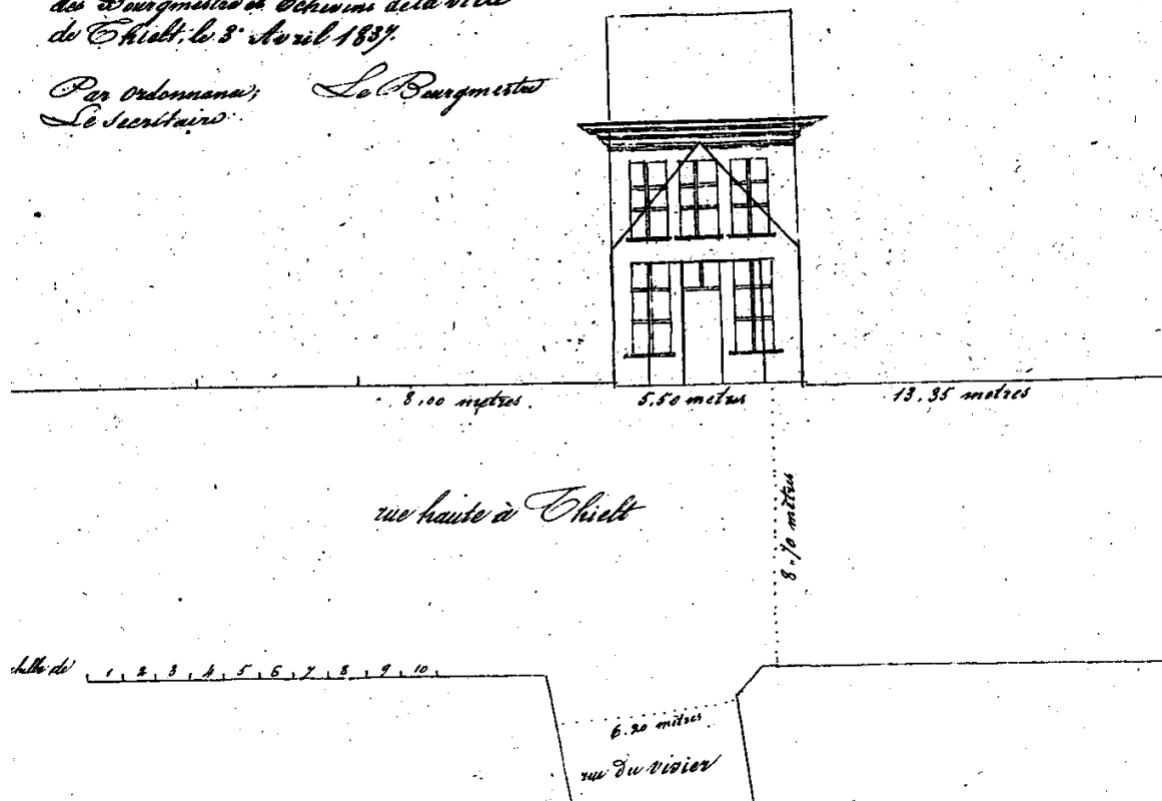
Zo verdween de laatste Van Zantvoorde uit Tielt.⁸⁸

---

⁸⁸ RVT 18eJg. Nr. 2 juni 1987 - Tielt textielstad deel 1 negentiende eeuw. - Julien Verbrugge blz. 53 tot 60

*Approuvé en ce qui concerne le Collège
des Bourgmestres et Echevins de la ville
de Tiel, le 3e Avril 1837.*

*Par Ordonnance, Le Bourgmestre
Le Secrétaire*

Schets bij aanvraag van Max. Van Zantvoorde voor het bouwen van een woning aan de Hoogstraat 32 en goedkeuring van 3 april 1837 van Stad Tiel.

10. Woningen

Een aantal woningen uit de Hoogstraat dateert nog uit vorige eeuwen. De meeste daarvan zijn burgerhuizen of herenhuizen met meerdere traveeën en twee bouwlagen en een zadeldak. Van enkele vonden we onderstaande wetenswaardige informatie.

Hoogstraat 2

Het huidige café d'Hespe dateert van 1963. Toen werd de oudste woning van Tielt gesloopt. Tot aan de negentiende eeuw heette het '**Het Vleeshuis**' en bestond toen uit drie gebouwen.

Om de verkoop van vlees beter te kunnen belasten liet de stad dit Vleeshuis bouwen in 1394 waar de vleeshouwers hun **vlees verhandelden**.

In 1577 werd het vergroot en werd er een **gevangenis** in opgericht. Vlees werd er toen al niet meer verhandeld. Hier werd **Tanneke Sconincx** ondervraagd en gemarteld tot ze uiteindelijk bezweek op 2 juli 1603.

In 1645 werd het Vleeshuis omgebouwd tot **bakkerij** door aannemer Romein de Caigny⁸⁹.

In 1779 werd het door de stad verkocht aan Joos Vander Schaeghe. Nadien werd het waarschijnlijk **herberg** d'Hespe.

In 1905 werd het gekocht door brouwer René Colle. Hierover later meer.

Bij het uitbreken van **WO II** werd **d'Hespe** **gebombardeerd** maar bleef verder open met een noodbedakking.

⁸⁹ Romein de Caigny was meester timmerman en aannemer van bouwwerken. Hij was afkomstig van Normandië en werd voor het eerst te Tielt aangetroffen in 1612. Hij herstelde onder meer ook de Tieltse Halletoren. - De Schepenen van Tielt - Cecile Van De Castele Onuitgegeven verhandeling KUL 1973. Blz. 50

Tot 1960 woonde hier Albert Deroo die er ook zijn **fietsenhandel** had.

Hoogstraat 1

Hier was tot 1932 herberg 't Klein Schaeck
Tot 1975 herberg Central.

Hoogstraat 6

Tot 1969 herberg de Milckbar

Hoogstraat 8⁹⁰ (huidig bewoond door Eric Plets)

Het gebouw dateert vermoedelijk uit de 18de eeuw. Dit is een typische woning van een kleine winkelier, zoals er hier nog enkele aanwezig zijn. Midden is de deur tussen twee vensters. Meestal ene zijde een kruidenierszaak, andere zijde een textielwinkeltje. Specifiek aan woningen van die periode is een vloer die naar buiten toe afloopt, zodat de woning steeds droog stond.

Tot 1920 was hier een bakkerij.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog waren er een tijd lang vluchtelingen in gehuisvest.

In 1920 kochten Jules Martens en Marie Robijn het vervallen huis en restaureerden het met materialen van de woning van Auguste Minne (hoogstraat 8).

Nadien startte hij er een winkel in verfwaren.

---

⁹⁰ RvT - Woonhuizen onbewust monumenten 1990 blz. .80

Hoogstraat 9⁹¹ (huidige café Rio)

Dit burgerhuis dateert vermoedelijk uit midden de negentiende eeuw. De recent aangebrachte smaakloze bepleistering verbergt de schoonheid van dit prachtige burgerhuis van zeven traveeën en twee bouwlagen onder zadeldak.

In 1865 werd het bewoond door **Henri Loontjes**⁹², makelaar in openbare effecten, grondeigenaar en lid van het Armbestuur. Op 4 augustus 1866 werd hij benoemd tot schatbewaarder van de bij wet ingestelde **Algemene spaar- en lijfrentekas** en werd het hulpbureau (eerste ASLK kantoor in Tiel) ingericht hier in zijn woning. De openinguren voor het publiek waren *den donderdag van elke week, van 10 ½ ure tot 's middags, en den tweeden en vierden zondag van elke maand, van 8 ½ tot 9 ½ ure 's voormiddags*.⁹³ Al voor WO1 werd deze woning bewoond door **Advocaat Auguste Minne**.⁹⁴ Bij het uitbreken van de oorlog vluchtte hij naar Parijs. Zijn woning werd door de Duitsers als bureau ingenomen. Ze bouwden in zijn tuin een zonneveranda. Na de oorlog logeerden er Franse vluchtelingen. Na zijn terugkomst van wiste Auguste Minne alle sporen van Duitse aanwezigheid weg. Deuren en dak van de zonneveranda werden door Jules Martens hergebruikt in het opsmukken van zijn pas gekochte woning en zijn er vandaag nog authentiek aanwezig (zie Hoogstraat 8).

Na het overlijden van August Minne die vrijgezel gebleven was, verkocht zijn nichtje en erfgename Monique Schelstraete⁹⁵ de woning aan de **socialistische Coöperatieve Vennootschap 'S.M. De Voorzorg'** van het arrondissement Roeselare-Tielt die liet verbouwen en er het lokaal van de socialistische verenigingen van Tielt "*Ons Huis*" in oprichtte.

⁹¹ Tekst Open monumentendag vandaag - 13 sept. 1998

⁹² Loontjes, Tielts familie van het erf "Groot Tomme" Rijkwegkouter 1. Louis-Henri Loontjes (°29/12/1832-?30/03/1913), gehuwd met Marie-Justine Vande Vyvere, stichtte later de private spaarkas in de Kortrijkstraat (nu verste deel Supermarkt De Weerdt) en later in de Ieperstraat (Generale). Vader van Justine Loontjes (°30/04/1875-?13/12/1946), die huwde met René Colle (Hoogstraat 26)

⁹³ Verslag Stad Thielt – Dienstjaren 1865-1866 blz. 53 – bibliotheek Roede Van Tielt.

⁹⁴ Auguste-Edmond-Edward MINNE, (°29/11/1876-?2/08/1925), zoon van Stadsontvanger Aimé-Guillaume MINNE, , (°8/12/1821-?31/07/1904)

⁹⁵ Monique Schelstraete (°01/02/1895-?17/03/1979), dochter van Sophie Minne (°26/06/1870-?20/08/1959) en Edward Schelstraete.

Samenw. Maatschappij "DE VOORZORG"
Socialistische Cooperatieve voor 't Arrondissement Roeselare-Tielt.

HARE BAKKERIJ levert het beste en goedkoopste brood.
HARE KRUIDENIERSWINKELS

ROESELARE Hof van 't henneken - Gruenestr.	ISEGHEM Nederweg (Acht Zaligheden)	THIELT Hoogstraat, 9
--	--	--------------------------------

bieden de beste waren te koop. -- Verzekerd gewicht. -- Goedkoopste prijzen.

Hare Ellegoed en Schoenwinkel Volkshuis Roeselare
alle ondergoed in stof en in wol, allerhande Schoenen en Sloffers.

DEEL IN DE WINSTEN
Steun bij werkloosheidsaanpak, door ziekte of ongeraf.
Steun aan Kraambedriven.

HARE SPAARKAS — geldplaatsing aan 4, 4.25 en 4.75 % net volgens termijn.

Werkers, steunt op elk gebied uwe Cooperatieve.

In december 1925 werd **"Ons Huis"** in gebruik genomen.⁹⁶ Aanvankelijk deden de omgebouwde paardenstallen en koterij dienst als lokaal voor de harmonie **"De Volharding"** en andere socialistische organisaties en verenigingen, alsook de voor de bibliotheek.

Op 15 maart 1926 werd een kruidenierswinkel geopend. Na grondige verbouwingen (huidige zaal) werd op 25 januari 1930 werd er de cinema **"Ons Huis"** geopend met een wekelijkse programmatie van film

en toneel.⁹⁷

Het socialistische weekblad **'De Ontwaking'** werd er tot 29 april 1934 onder het beheer van Albert Van Keersbilck en later van Camiel Dierckens opgesteld.⁹⁸

Bij het uitbreken van WO2 werden de archiefstukken en bezwaarlijke lectuur van de socialistische partij in de pompput gedumpt en werden de uitleningen stopgezet.⁹⁹

In 1939 werd het gebouw gekocht door de familie **Kamiel Van Houtteghem** die het in 1941, na het vertrek van

de Socialistische coöperatieve cinema **"Rio"** noemde. Men draaide er de iets gewaagder films. Dat bleef zo tot in 1984, toen de cinema feestzaal werd. De filmapparatuur is nog intact en ook het podium, inclusief gordijn en scherm, staat er nog.

Vanaf
Zaterdag 26 Maart '55
tot en met
Dinsdag 29 Maart.

De film die iedereen
bevallen zal

**Fontein
der
LIEFDE**

IN "CINEMASCOPE,"
IN LUXE KLEUREN.

De beroemdste en mooiste landschappen van de wereld, verheerlijkt door cinemascope.
"FONTEIN DER LIEFDE", een vrolijk verhaal dat u onmiddellijk aan de film "Vacantie te Rome", doet denken.
Flirten in de marmeren paleizen en kastelen, alsook in de tuinen van Villa Borghese. Zijn hart verliezen in de schaduwen van de Brug der verzuchtingen; is dat niet de droom van vele jonge meisjes?
Laat u door middel van cinemascope naar de mooiste plekjes van Rome en Venetië brengen.
Een der mooiste liefdesgeschiedenissen waarvan u gaarne de held of de heldin zoudt willen zijn.

*In Cinema Rio
steeds succesfilms.*

Drak. Mass. Wapenv. 12/1941

Hoogstraat 11

Hier woonde gedurende een korte tijd Jean-Henri Loosveldt, doctor in de geneeskunde, chirurgie en verloskunde en homeopaat, de eerste voorzitter van het Tielts Aids-fonds en schepen van de stad. Hij was getrouwd met Julie Loontjes, zuster van Henri Loontjes (Hoogstraat 9)¹⁰⁰

Hoogstraat nieuwbouw 13 en 15-17

De twee laatste huisjes dateren van 1812, stonden toen vier identieke huurwoningen.

⁹⁶ Komende van café *City Lowelle* in de Oude Stationsstraat RvT - 22jg. Nr. 2 juni 1991 - Protestanten in Tielt (20e eeuw) - Julien Verbrugge - blz. 153 en blz. 156 voetnoot 7

⁹⁷ weekblad *'De Ontwaking'*, 11° jaargang nr°3 19 januari 1930

⁹⁸ Jaargangen 1920 tot 1934 in archieven A.M.S.A.B. VZW Bagattenstraat 174 Gent. Vanaf 6 mei 1934 werden de regionale uitgaven opgenomen in het nieuwe weekblad *"Voor Allen - Nieuws uit Roeselare-Tielt"* gedrukt op de persen van S.M. Het Licht - Sint-Pietersnieuwstraat 64 -Gent, in redactie van Van Acker, De Clercq, Longville.

⁹⁹ RVT 22ste jg. Nr. 3 september 1991 - De stedelijke cultuurdienst van Tielt (juni 1943-september 1944)- Daniel Vande Meulen - blz. 193 Verslag over het bibliotheekwezen in mei 1943

¹⁰⁰ RvT - Jean-Henri Loosveldt - 9° jaargang maart 1978

Het is het oude bedrijfsgebouw van een brouwerij, gedeeltelijk op de eigendommen van de Sint-Jorisgilde met in het midden de inrijpoort dat Juf. Anna Depaepe begin van de negentiende eeuw omgebouwd heeft tot 4 pachtwoningen met beneden de deur en één venster. De eerste en tweede woning werden al vervangen door een nieuwbouw. Juf Anna Depaepe schonk veel van haar eigendommen aan het “oudemanhuis” in de huidige Deken Darraslaan.

Hoogstraat 19 en 21

Gebouwd in 1853 resp. 1854 door zelfde eigenaar de NOLF.

In 1926 zaten die 2 woningen en een nalatenschap van 1,2 mio BEF van boer Charles Vande Walle (Wingenesteenvweg) en Elodie Demuck (Wakkensteenvweg)

De in bogen gemetselde kelders lopen vooraan over de ganse breedte van de woning.

Tijdens WO II werd in nr. 19 een winkel in elektrisch materiaal uitgebaat door Joseph Mestdagh (vader Paul Mestdagh Deken Darraslaan 68). In nr. 21 woonde zijn zuster Madelène Mestdagh (°1914), gehuwd met Albert Verbeke (°1917) en juffrouw Margriet Mestdagh (°1904). Ze hadden er toen een winkel in textiel- en kruidenierswaren. Tijdens de oorlog werden de tussenmuur in de kelders weggebroken om in geval van een bombardement in de andere woning te geraken. De 96 jarige Margriet Mestdagh die met haar zuster en schoonbroer nog in de Steenstraat woont, vertelde ons onlangs nog dat de Hoogstraat bij het uitbreken van WOII de straat bezaaid lag met gedode paarden, wat een ondraaglijke stank veroorzaakte.

Hoogstraat 23' (huidig bewoond door de familie Albert Rubens)

Het huis dateert van 1870. In 1919 woonde hier Frans Vande Vyvere (Brugge 1889 - Overijse 1972). Hij leidde de weverij van zijn familie op het Hulstplein (nu appartementsgebouwen "Vlissinghen").

In 1971 werd het gekocht door huidige bewoner Albert Rubens.

Woning en tuin hebben een totale diepte van ca 28 meter. Zijn tuin werd uitgebreid met ca. 1000m² toen hij ook het achterliggend deel van het vroegere Sint-Jorishof kon kopen.

Hoogstraat 26' (huidig bewoond door Dr. H. Van Houtte-Cecile Colle)

Het perceel waarop het huis gebouwd is, de tuin en het akkerland dat doorloopt tot aan de Europalaan, vinden we terug in het Landboek van Tielt uit de eerste helft van de 17de eeuw.¹⁰¹ Als eigenaars vinden we achtereenvolgens terug: Jan Vandepitte, Jan Van Zantvoorde in 1637 (na zijn terugkomst van Leiden) en zijn moeder (zie Hoogstraat 34) en nadien door zijn kleindochter Johanna Van Zantvoorde (-1768) wed. Jacques de Caigny Sr.¹⁰² (?1729) en haar ongehuwde zoon Jacques de Caigny Jr. (?1765) die achtereenvolgens schepen en burgemeester van Tielt was.

De woning in huidige vorm dateert van 1811. Het is een empiregetint breed burgerhuis, met twee bouwlagen en zes traveeën en werd gebouwd in opdracht van juffrouw Marie de Caigny door haar broer Constantin De Caigny, getrouwd met zijn nichtje Rosa Van

¹⁰¹ percelen 145,146, later 147 zie stadsplannen hoger

¹⁰² Jacques de Caigny Sr. , kleinzoon van Guillaume en Petronella Beke en achterkleinzoon van Romein de Caigny - Schepenen van Tielt - Cecile Van De Castele Onuitgegeven verhandeling KUL 1973 blz. 50

Zantvoorde, zuster van Albertus (Hoogstraat 34). Zij hadden toen de woning Hoogstraat 23 ook in hun bezit.¹⁰³

In 1811 liet Constantin de Caigny het huis, toen eigendom van juffrouw Marie de Caigny volledig verbouwen. Het kreeg het uitzicht zoals het huis er nu staat.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd zijn huis in de Hoogstraat door de Duitse Bezetter opgeëist als verblijf voor de opperbevelhebber van het IVde Duitse leger (zie hoger). René kwam er terug na de oorlog. Nu wordt het bewoond door dr. Hendrik Vanhoutte-Cécile Colle.

In 1879 werd het huis gekocht uit de nalatenschap van Emelanie Julie Bruneel, weduwe van Constantin de Caigny door Jan François Loontjes, koopmankruidenier en grondeigenaar en zijn broer Louis Henri, makelaar in openbare effecten en grondeigenaar.

Later werd het eigendom van Henri's dochter Justina Loontjes. Ze huwde in 1897 met René Colle (°1873-?1957) afkomstig uit Drongen, brouwer en doctor in de rechten en sinds 1903 woonachtig in dit huis.

De familiebrouwerij stond in de Kortrijkstraat (nu nr. 34, winkel De Rammelare)

In zijn tuin was er enkel een bottelarij.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd zijn huis door de Duitse Bezetter opgeëist als verblijf voor de opperbevelhebber van het IVde Duitse leger. Het Duitse leger had Tielt gekozen als hoofdkwartier van het "Etappengebied der 4° Armee", t.t.z. Vlaanderen voorbij de Schelde. René Colle kreeg vrijgeleide en ging zich in Engeland vestigen.

In deze woning ging de bevelhebber van het leger Hertog Albert Von Wuerttemberg zich vestigen. De achter deur naar de tuin telt een aantal trappen en een prachtige smeedijzeren leuning. Tal van soldaten werden hier op foto gezet en stuurde die trots naar het thuisfront met de melding "Gru?en aus das Schlo? vom Thielt" (groeten vanuit het Tielts kasteel).

Na de oorlog kwam René naar Tielt terug. Vanaf 1933 tot 1946 was hij burgemeester van Tielt.

In 1962 kwam in deze woning Cecile Colle kleindochter van René Colle en getrouwd met Chirurg Hendrick Van Houtte.

¹⁰³ nakomeling Romein de Caigny zie voetnoot 1

Hoogstraat 32

Hier was tot 1978 herberg *ABC*

Hoogstraat 34* (huidig bewoond door Paul Bekaert-Trui Lagrain)

Heropgebouwd in 1838.

Was toen eigendom van Maximilaan Van Zantvoorde en zijn vrouw Marie Philippine Roelandts. De tuin liep toen ook door tot aan de Europalaan.

Maximilaan was zoon van Albertus, advocaat en burgemeester van Tielt (1773-1776).

Advocaat en handelaar in garens en geweeffsels Albertus Van Zantvoorde (1735-1821) was van 1792 tot 1796, tijdens de overgang van het Oostenrijkse naar het Franse bewind burgemeester van de Stad. Een zijn borstbeeld siert de Tieltse raadzaal. Een kopie hiervan werd door de Tieltse academie gemaakt en prijkt hier in de traphal van deze woning. Zijn zoon Max(imiliaan) (1781-1855) was de stichter van de eerste Tieltse fabriek op het uiteinde van zijn tuin die uitliep op de fabriekstraat (huidige Europalaan). Het was eigenlijk meer een groot bedrijfsgebouw met daarin 50 individuele weefgetouwen.¹⁰⁴ In 1844 werd ze al gesloten en omgebouwd tot 18

huizen.

In 1910 kochten Georges Lemaire (fransman) en Anna Denys (dochter van Richard Denys, textielhandelaar en liberaal voorman uit de Ieperstraat 23, 25) dit huis. Tijdens WO I werd het ook opgeëist door de Duitsers Door zijn nieuwsgierigheid moest *meneerke* Lemaire zijn woning verlaten.

Een restant van de Eerste Wereldoorlog is er de kuip van een bunker die omgevormd werd tot een prachtige tuinvijver.

Tijdens WO I werd na een bombardement, bestemd voor Keizer Willem II die op bezoek was bij de hertog hier op het terras een bunker gebouwd. Na de Eerste Wereldoorlog werd de kuip van een bunker omgevormd tot een prachtige tuinvijver.

¹⁰⁴ Het weven was toen hoofdzakelijk nog thuisarbeid als bijberoep.

Tijdens de zomermaanden was er de landbouw en in de winter het thuisweven. De kleine landbouwer was meestal ook pachter van zijn werkgever.

In 1919 werd het verkocht aan Norbert en Karel Van Neste (Detroit).

In 1923 kocht costumier en fotograaf Richard Maes het huis en het bleef in handen van dezelfde familie (Jerome vanaf 1934 en Robert vanaf 1969)

Bij het binnenkomen was er rechts van de inrijpoort de tot magazijn omgebouwde paarden- en koetsenstalling. Hierin werden Richards kostuums verhandeld. De bovenverdieping werd ingenomen door het fotoatelier van Jerome, die de aanpalende woning (*Hoogstraat 36*) betrok en er een fotowinkel openhield.¹⁰⁵ De 18 huizen, de vroegere fabriek Van Zantvoorde op het einde de tuin werden door Richard Maes opgeknapt en sommige samengevoegd en één na één ingenomen door zijn kostuums en zijn "*Museum van Thielt Ten Hove*".¹⁰⁶

Als zijn kapitaal investeerde hij in zijn museum voor *het bewaren van de Vlaamsche Volksoverleveringen*.

Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog werden, in opdracht van de slecht bewapende Belgische troepen die in Tielt ondergebracht waren, alle munitie en wapens opgeëist. Ook het wapenarsenaal van Richards privé museum werd achter verzegelde deuren ondergebracht in het Tielt Stadhuis. Op 26 mei 1940 werden tijdens de hevige bombardementen de huizenrij door enkele voltreffers geraakt en zowat de helft van zijn antiquiteiten en kostuums ging in de vlammen op.¹⁰⁷ Na de oorlog werden de woningen hersteld of heropgebouwd.

In de *hovingen* van Richard Maes¹⁰⁸ werd na WOII een bevrijdingsfeest gehouden en tussen 1948 en 1953 hield *Den Tap*; de harmonie, "*De goeie vrienden*" er hun jaarlijks zomerfeest voor het spijzen van hun kas (het eerste jaar ook in de tuin van René Colle) Na zijn overlijden in 1955 werden de woningen verkocht. Dit betekende dan ook het einde van het "*Museum van Thielt Ten Hove*".

In 1969 kwam kleinzoon en fotograaf Robert zich in de woning vestigen tot het in 1986 verkocht werd aan de huidige eigenaars Paul Bekaert en Trui Lagrain.

Paul Bekaert is gedreven in het grasduinen in het verleden van de familie Van Zantvoorde. Hij heeft tal van opzoekingen gedaan o.a. in archieven in Haarlem, Leiden en tal van artikels geschreven over de familie Van Zantvoorde. Ook zijn er een aantal zaken in zijn woning die verband houden met de vroegere familie.

Zo is het vroegere koetshuis dat al dienst deed voor de kostuums van Richard Maes ingericht werd als "*Van Zantvoordezaal*" voor het geven van lezingen en huisconcerten. In de traphal staat een gipsafdruk van het borstbeeld uit het Tielts stadhuis van burgemeester Albertus Maximiliaan en in de tuin ligt de grafsteen van doctor François Van Zantvoorde, broer van Maximiliaan uit de Hoogstraat 38.¹⁰⁹

Hoogstraat 37

Al van in de middeleeuwen lag hier op de hoek van de Hoogstraat met de Vijverstraat den *Meulevyver* ook *Stedevyver* genoemd. Daar de meeste huizen toen nog in hout, leem of in vakwerk opgetrokken waren en een strooien dak hadden, was er steeds een dreigend brandgevaar. De vijvers moesten instaan voor het leveren van het nodige bluswater.

Ook werd het water gebruikt voor het wassen van het vers geweven linnen.

De vijver werd gevoed door de natuurlijke bron op de Hulst en leverde het water aan een fontein op de markt, alles via een ondergrondse kanalisatie (wat uniek was voor die tijd).

¹⁰⁵ Getuigenis A. Sanctorum (°14.12.1915) van zijn 11 jaar tot zijn 54 was hij tewerkgesteld bij Jerome Maes

¹⁰⁶ RvT 18de jg. Nr. 2 juni 1987 - Tielt Textielstad (deel 1 negentiende eeuw) blz. 53

¹⁰⁷ Het Tielts 1940-1945, bedreigd, bezet, bevrijd - Kurt Ravijn, Peter Struyve RVT 1995 blz. 48

¹⁰⁸ in 1948 eveneens in de tuinen van Dhr. Colle Hoogstraat 26 - melding A. Sanctorum

¹⁰⁹ getuigenis Paul Bekaert - 4 nov. 1998

Ook werd er op stadsvijvers in beperkte mate gevist.

In 1783 bouwt Jacobus de Blaere, lid van de Tieltse Rederijderskamer ¹¹⁰ "t Roosjen gebloeyt in 't wilde"¹¹¹ een statig woonhuis met aansluitend een schouwburgzaal gedeeltelijk boven de oude kaai van "*den Hoogstraetvijver*". Zijn aan de magistraat met een bijgevoegd plan¹¹² was in verzen opgesteld¹¹³.

Op vraag van de buurtbewoners vatte het stadsbestuur in 1849 het plan op om reden van gezondheid de grootte Hoogstraetvijver te dempen en het plaatsen van een waterleiding (ondergrondse riolering) in de omtrek. Het werk werd in 1854 uitgevoerd.¹¹⁴

Na het overlijden van de eigenaar van de schouwburg, de heer J. Schouteet in 1959, werd dit lokaal met afhangende gebouwen door de heer Marin Horta aangekocht voor 950 Fr.¹¹⁵ Deze deed de bouwvalligheid van het oude theater door deskundigen vaststellen, en vroeg toelating om het te slopen.

Hier kwam dan tot 1969 herberg *De Gouden Leeuw*

Tot 1973 *De Vlegel*, een café voor bekostigen van propagandamateriaal van de Tieltse maoïstische partij, aansluitend bij de AMADA (alle macht aan de arbeid).

Gevolgd gedurende korte tijd door *De Dracke*

Tot 1976 opnieuw *De Gouden Leeuw*

Tot 1979 *Pic-Nic*

---

¹¹⁰ Rederijders waren beoefenaars van de retorica (kunst der welsprekendheid), verenigd in de rederijderskamers, die de 15e eeuw eerst in de Zuidelijke, later ook in de Noordelijke Nederlanden onder de stedelijke burgerij tot bloei kwamen. - Grote Spectrum Encyclopedie 1981

¹¹¹ Het wapenbord van de Tieltse kamer van Retorica "Het Roosje, gheblo(e)yt int wilde", hangt in het Stadhuis Tielt. De kamer, waarvan we het ontstaan situeren in de middeleeuwen, krijgt zijn officiële statuten op 15 september 1462. Ze zorgen via dicht- en toneelkunst voor vermaak onder de bevolking en lokken hiermee ook vreemdelingen naar de stad. Ontstaan vanuit de geestelijkheid wordt ze meer en meer liberaal gericht. - "Tielt" - uitgifte Lannoo Tielt 1985 blz. 29 - SAT m.a. 2631

¹¹² SAT o.a. nr. 864

¹¹³ A. De Vlaminck, Jaerboeken der Aloude Kamer van Rhethorika, Het Roosjen, onder de kenspreuk gebloeyt int Wilde, te Thielt, Gent 1862 p 240

¹¹⁴ Tielt Historische stedenatlas van België - Gemeentekrediet 1990 - R. Ostyn blz. 71 en SAT m.a. 3297

¹¹⁵ acte verleden voor Notaris Mulle te Thielt 16/2/1861 – Jaarlijksh verslag Stad Tielt 1860-1861 blz. 11 - RvT

Hoogstraat 38¹¹⁶ (nieuwbouw van Notaris B. Deberdt)

Het ruime woonhuis dat recentelijk gesloopt werd komt vermoedelijk uit het begin van de 18e eeuw. Het behoorde tot 1858 ook toe aan de familie Van Zantvoorde: Jan Van Zantvoorde woonde er van 1816 tot 1837, daarna zijn broer Joseph, negociant in textiel, en tijdelijk zijn zoon François die arts was.

In 1858 kocht Médard Ampe, handelaar in graan en guano (een organische meststof uit Peru), het huis.

In 1895 richtten Joseph Ampe, Octave en Victor De Lodder (zie Rameplein 22/23)

achter het herenhuis een werkplaats voor de wolweverij met thuisarbeiders "De Lodder & Co" op.

In 1934 nam de zoon Jules Ampe de zaak over en automatiseerde en moderniseerde. De weverij sloot in 1976 haar deuren.

Jules Ampe was sociaal geëngageerd en kosteloos voorzitter van het Armbestuur en

de Burgerlijke Godshuizen (1919-1925) en voorzitter van de Commissie van Openbare Onderstand (C.O.O.) van 1925 tot 1937. Na diens overlijden in 1937 volgde Joseph hem in de functie op.

Eens dat die functie bezoldigd werd, werd hij bedankt. Men heeft enkel het flatgebouw naast het O.C.M.W. rustoord *Residentie Ampe* genoemd.

Sinds korte tijd behoort deze eigendom toe aan Notaris Deberdt.

Hoogstraat 41

Tot 1908 was hier herberg *La Ville de Paris*

Tot 1927 De Maagd van Gent.

Hoogstraat 44

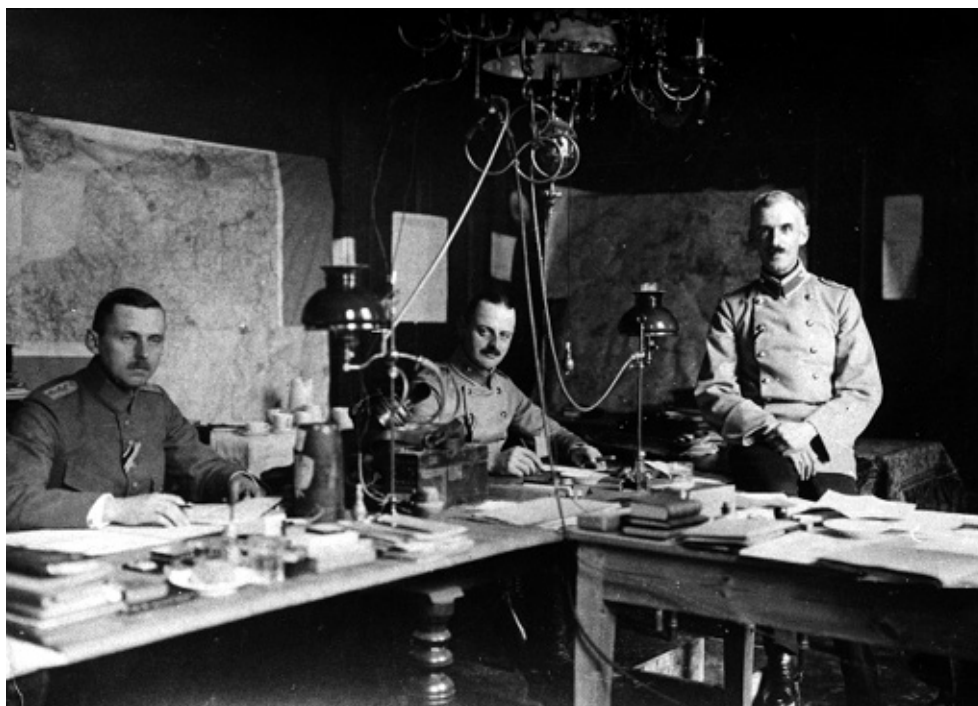
Dr. Ferdinand Vande Walle kwam van de Hoogstraat 79 in deze woning in 1902.

Tijdens WO I waren hier de belangrijkste bureaus van het Duitse leger in ondergebracht. Hier werd de chemische oorlogsvoering met mosterdgas tactisch uitgewerkt.

Een schildwacht bewaakte de toegang tot de woning. Geheel de benedenverdieping was bureau. Boven sliepen de officieren. De dokter en zijn gezin mochten er blijven wonen en kregen de keuken toegewezen. Dr. Ferdinand Vande Walle junior wist te vertellen dat zij de omstandigheden in acht genomen niet mochten klagen van de Duitsers.

---

¹¹⁶ RvT - Woonhuizen onbewust monumenten 1990 blz. .88

Hoogstraat 54 (Huidig bewoond door Luc Bekaert en Carla Degryse)

In 1998 kochten Luc Bekaert (° Gent 1964, zaakvoerder) en Carla Degryse (° Roeselare 1967, architect) deze woning uit 1826. Carla Degryse studeerde in 1991 af als architect in Sint-Lucas te Gent en na meegewerkt te hebben in de werkgroep voor de restauratie van de *Vooruit* te Gent en het *Cultureel Centrum Gildhof* te Tiel, is men gestart met de restauratie (eerst de binnenruimte) van hun 19e eeuwse burgerhuis.

Hoogstraat 61 (nieuwbouw)

Waar hier nu een nieuw appartementsgebouw met doorgang naar de garages staat, was al voor de achttiende eeuw de doorgang naar het "*Kippelhof*" een beluik dat ook toegang had vanuit de Vijverstraat. Het beluik telde een vijftal woningen en de van de een leerlooierij (huidvetterij) met toegang via de bedrijfsgebouwen met inrijpoort Hoogstraat 63 tot 71)

In 1924 werden hier op de toegangsweg twee woning opgetrokken in art-deco stijl, met drie bouwlijnen en poorttravee met bovenverdieping. De toegang tot het beluik was verdwenen. Men kon wel gebruik maken van de tuindeur van de woning van Jules Cottens (Hoogstraat 51) Eind de jaren twintig werden de woningen gesloopt.

In de jaren vijftig en zestig woonde hier Louis Eugène Samyn die samen met zijn schoonvader Joseph Werniers de groothandel in Koloniale waren het "*Gulden Vlies – Toison d'or*" oprichtte.

Er waren toentertijd in de achterliggende gebouwen een koffiebranderij en zeepziederij.

De afwatering en ondergrondse riolering lopen onder de vroegere toegangsweg naar de Vijverstraat.

Van 1970 tot 1980 werd de dienst van de BTW van het huis Mulle de Terschueren naar hier overgebracht. Na de verhuis naar het financiële Centrum in de Tramstraat stond dit huis leeg tot het in 1997 werd gesloopt.

Hoogstraat 63-71

Dit zijn typische huurwoningen uit begin de negentiende eeuw weliswaar met herbouwde gevels.

Het is in feite het oude bedrijfsgebouw van een leerlooierij met in het midden de inrijpoort die men begin van de negentiende eeuw omgebouwd heeft tot 4 pachtwoningen met beneden de deur en één venster.

Bij het aanleggen van een vijver in de tuin van nr. 67 stootte men onlangs op de gemetste kuip van de silo waarin men het leer in onderdompelde. Die heeft men intact gelaten in ingepast in de nieuwe vijver.

In nr. 63 woonde tot haar overlijden in 1977 juffrouw Judith Verberckt, lid van het VNV en in 1942 benoemd tot schepen van Tielt. Geboren in Turnhout op 26 december 1893, behaalde ze eerst het diploma van regentes en daarna een licentie in de pedagogische wetenschappen. Zij bleef ongehuwd, woonde hier bij haar ouders en oefende toen geen beroep uit. Zij was een bazige en hoogmoedige vrouw, energiek en intelligent, die zich meer als ambtenaar dan als een politicus aan haar schepenfunctie wijdde. Zij werd door haar collega's onder meer met onderwijs en cultuur belast. Ze was voorzitter van de in 1942 verplicht op te richten Tielts Stedelijke Cultuurdienst.¹¹⁷ Op het gebied van de haar toegewezen bevoegdheden wist zij na korte tijd het laten volledig naar zich toe te trekken, wat niet bij iedereen in goede aarde zou vallen. Pogingen om tot samenwerking te komen met andere culturele verenigingen (harmonie De Goede vrienden, Davidsfonds, Zanglust) mislukten. De Stedelijke Cultuurdienst genoot in zijn korte bestaan geen response de bevolking. Na de oorlog werd Judith Verberckt haar burgerrechten ontnomen, maar tot geen andere straffen.

Hoogstraat 79¹¹⁸ (huidig bewoond door Peter Vanoverbeke)

In 1889 kwam dokter Ferdinand Vande Walle senior (Pittem 1856-Tielt 1935) in dit huis wonen. Hij had er zijn dokterspraktijk. Hij had twee paarden en een koets om zijn patiënten te bezoeken. Achter het huis had hij hiervoor een schuur en hooizolder, en aan het Hulstplein ook een stuk weiland.

In dit huis werd zijn zoon Ferdinand geboren in 1901.

Op 25 juni 1902 verhuisde het gezin van de dokter naar de Hoogstraat 44. Dr. Ferdinand junior verkocht dit huis (nr.79) op 6 mei 1954 aan Jules Ver Eecke, meubelmaker (*voorheen wonende Hoogstraat 22 - sociaal verhuurkantoor*).

Na diens dood bleef zijn weduwe Maria Vande Wiele er tot 1989 wonen.

Hoogstraat 62-64 (oud Van Hulle)

Deze woningen werden in 1961 gebouwd.

---

¹¹⁷ De Stedelijke Cultuurdienst van Tielt (29 juni 1843-8 september 1944), met als leden nog oa Van Overbeke Edgar, handelaar en fabrikant van borduurwerk, Hoogstraat 20, Maes Jerome, kunstfotograaf en pianist, Hoogstraat 36,

¹¹⁸ RvT - Woonhuizen onbewust monumenten 1990 blz. 94

Toen stonden hier 7 meter meer vooruit een aantal woningen waaronder de tweewoonst van de *Dames Van Biervliet*. Ze hadden er van 1829 tot 1849 hun eerste pensioonaat. Nadien vertrokken ze naar de Krommewalstraat en later naar de Hulst. Het terrein op de hoek van de Van Zantvoordestraat en de Hoogstraat was zoals al gemeld het vroeger het oefenterrein van de schuttersgilde Sint-Joris tot ze in 1638 naar de Markt verhuisden.

1876 kwam August Dobbels van Meulebeke als landbouwerszoon zich hier vestigen. Hij wilde het waarmaken in de textiel. In 1888 was hij al *raadsman als patroon* in de weversgilde. Meer dan een textielhandel kon hij niet bereiken.

In 1910 schakelde zijn zoon Remi Dobbels over naar handel in bouwmaterialen.

In 1944 nam Noë Van Hulle – boerenzoon van het Hoogserlei en Tielts melkventer - de zaak over en startte bouwmaterialen Van Hulle.

Zijn eerste vrachtwagens waren engelse, achtergebleven bij de bevrijding in 1944.

Geleidelijk aan kocht hij alle gronden tot aan de Fabriekstraat (Europalaan).

In 1960 werd de scherpe bocht en de moeilijke doorgang weggenomen door de woningen af te breken en een nieuwbouw 7 meter dieper te plaatsen.

In 1976 verhuizende ze naar het Industriepark Noord.

De toonzaal en burelen worden nu verhuurd. Op het achterliggende terrein werden appartementen gebouwd.

Hoogstraat 66-68 (nieuwbouw)

Deze woningen zijn eveneens achteruit gebouwd.

Tot 1937 was hier herberg *De Voyageur*

Tot 1933 herberg *'t Wit Paard*

Tot afbraak in 1961 *'t Fortuintje*

Tijdens de bevrijding vluchtte de bezetter met paard en kar richting Deinze. Vanuit de woning Hoogstraat 85 kon men (wie?) hiervan een aantal prachtige foto's maken.

Hoogstraat 87-89 (vroeger notariaat Decock en verzekeringen Jacques Minne)

Deze woningen dateren van net na de eerste wereldoorlog.

Het terrein tussen de Felix D'Hoopstraat, Hoogstraat en Karnemelkstraat heette vroeger de Kleine Hulst. Hier lag al in de zeventiende eeuw het erf "De Fonteyne" met afspanning, herberg en boerderij.

De verkaveling van de gronden vond plaats vanaf de tweede helft van de achttiende eeuw.

Begin deze eeuw was hier nog steeds de herberg De Fortuin.

Felix d'Hoopstraat 2-4.

Het landelijke karakter van Tielt wordt nog maar eens bewezen door de aanwezigheid tot 1976 hier van het landbouwbedrijf van boer Roger Lambrecht (Europalaan).

Uit die familie stamt de huidige Pastoor Jozef Lambrecht van Kanegem.

Van Zantvoordestraat

Vroeger het Schietstraatje en later het "Scheitstraatje" genoemd.

Jan Van Zantvoorde had de belofte gedaan dit eeuwig te onderhouden.

Achteraan zie je nog een aantal kortwoningen.

In 1864 werden een oude leerlooierij omgebouwd tot vijf woningen met gemeenschappelijke pompput en WC en zonder ondergrondse riolering door Notaris Joseph Mulle.

25 jaar later melde Notaris Mulle dat de riolering verstopt was. Stad melde dat de eigenaar de plicht heeft die zelf te onderhouden.

Hij verklaarde dat tyfus uitgebroken was in zijn werkmanswoningen doordat het afvalwater dat ten gevolge van de verstopping van de stadswaterloop nu boven de grond naar de fabrieksstraat moesten lopen.

Om dringende reden werd dan op kosten van Stad de riolering gelegd.

Sinds 1939 zijn ze eigendom van Ferdinand Vande Walle Junior.

Besluit

Hoewel de *Hoogstraat* op vandaag niet meer die belangrijke winkelstraat van weleer is, was het toch interessant om mijn bronnenstudie hieraan te wijden. Binnen het tijdsbestek was het echter niet mogelijk alle aspecten aan te halen of uit te spitten. Toch heeft het me bijgebracht een beter zicht te krijgen in de geschiedenis van Tielt en in het bijzonder van zijn *Hoogstraat*.

Via deze bedank ik de mensen die me in deze studie steunden en me de interessante tips en informatie gaven.

Geraadpleegde werken:

- ? Atlas cadastral de la Flandre Occidentale, Arrond. Bruges Canton Thielt. Archief A. Rubens
- ? De Fransche Revolutie in Vlaanderen - Joseph Samyn - 1889
- ? De gazet van Tielt 12 november 1998
- ? van DESCLEE tot GASELWEST: een ENERGIEK AVONTUUR doorheen de TIJD - Dirk De Vleeschauwer, Noël Kerckhaert - 1995
- ? Notities Jules DeVriendt (1880-1938) 'Schetsen voor de geschiedenis van Thielt - De St-Jorisgilde of gezellen van den voetboog' - opgesteld voor een voordracht in de historische kring van Kortrijk op 19 december 1935 -archief RvT
- ? De Zondag 27 mei 1955 - "In memoriam Heer Richard Maes"
- ? Historische stedenatlas van België "Tielt" - uitgave Gemeentekrediet - R. Ostyn - 1990
- ? Gids voor Groot Tielt 1991; Roede van Tielt - 1991.
- ? Grote Spectrum Encyclopedie 1981
- ? Honderdzeventig jaar muziekleven te Tielt. Joris Brys - 1966
- ? Inventaris van het Archief van Tielt; A. Wyffels - 1976.
- ? Jaerboeken - Aloude kamer ver Rhethorika "Het Roosjen, onder de kenspreuk, Ghebloeyt in't wilde", te Thielt; Alfons L. De Vlaminck - 1862- herdruk "die Keure" Brugge 1974.
- ? Plaatsnamen van de stad Tielt - deel 1 en 5; Frans De Vrieze.
- ? De Schepenen van Tielt - Cecile Van De Castele - Onuitgegeven verhandeling KUL 1973
- ? Open monumentendag vandaag - 13 sept. 1998
- ? De Roede van Tielt - Driemaandelijks heemkundig tijdschrift
  - ? 23jg. Nr.1, maart 1992 - Stadsplan en landboek van Tielt-binnen of het aanzien van Tielt omstreeks 1635 - Ronny Ostyn.
  - ? 23st Jg. Nr. -3, september 1992 - Jan van Zantvoorde (1594-1665) griffier van Tielt in tijden van peste en cholera – Paul Bekaert.
  - ? RVT 11° Jg. Nr. 2 - 1980: Tieltsse caférijkdom - Julien Verbrugge.
  - ? RvT 18de jg. Nr. 2 juni 1987 - Tielt Textielstad (deel 1 negentiende eeuw).
  - ? RvT 21st.jg. 1990- Tielt Textielstad (deel 2 twintigste eeuw).
  - ? RVT 22jg. Nr. 3 sept. 1991 - De Stedelijke cultuurdienst van Tielt. - Daniel Vander Meulen.
  - ? RvT 9°jaargang nr. 3-4, sept-dec 1978 blz. 82-155 "Tielt 1914-1918 Hertog Albrecht von Württemberg en zijn IV° Duitse Leger" - Jan Vander Meulen.
  - ? RvT 2e jg. Nr. 1 juni 1971 blz. 37 tot 41 - De familie Colle - een eeuw Tieltsse geschiedenis.
  - ? RvT - 22jg. Nr. 2 juni 1991 - Protestanten in Tielt (20e eeuw) - Julien Verbrugge.
  - ? RVT 22ste jg. Nr. 3 september 1991 - De stedelijke cultuurdienst van Tielt(juni 1943-september 1944)- Daniel Vande Meulen.
- ? Albert Rubens - Lannoo 1998.
- ? "Tielt"; Lannoo Tielt -1985. .
- ? Woonhuizen onbewust monumenten; Roede van Tielt - 1990.
- ? Het Tieltsse 1940-1945, bedreigd, bezet, bevrijd - Kurt Ravijn, Peter Struyve RVT 1995.
- ? Van Thielt naar Tielt - P. Vandepitte, Jan Vandermeulen, Ph. De Gryse.
- ? Archief Verbaeys - RVT - nr. 244 Doos 211 bundel 2 Thielt-ten-Hove.

Illustraties

- blz. 1 :   zicht Hoogstraat 19 e.v., Hoogstraat 16 e.v. ca. 1920 archief Roede van Tielt
- blz. 7 :   foto postkaart Hoogstraat ter hoogte van de Vijverstraat archief Roede van Tielt
- blz. 8 :   detail Tielt-binnen, Sanderus Flandria Illustrata
- blz. 10 :   stadsplan van P.J. Lemaieur van 1786 - Tielt Historische stedenatlas van België - Gemeentekrediet 1990 - R. Ostyn blz. 70
- blz. 11:   Detail uit Atlas cadastral de la Flandre Occidentale, Arrond. Bruges Canton Thielt. Archief A. Rubens
- blz. 11 :   kadastraal plan van Tielt 1^oafd. Sectie K bijgewerkt tot 1-1-1998 - technische dienst te Tielt
- blz. 13 :   Vleeshuis archief Roede van Tielt
- blz. 15 :   Wapenbord van de Aloude kamer van Rhethorika "Het Roosjen, onder de kenspreuk, Ghebloeyt int wilde", te Thielt; uit de Jaerboeken - Alfons L. De Vlaminck - 1862- herdruk "die Keure" Brugge 1974.
- blz. 17 :   Schets Schouwburg geplaatst boven de Hoogstraatvijver, getekend naar plan aanvraag in SAT o.a. 864 van 1761.
- blz. 18 :   De Fortuyne: Historische stedenatlas van België - Tielt - Gemeentekrediet 1993 R. Ostyn blz. 65.
                    De Fortuin: foto archief Roede Van Tielt.
- blz. 27 :   Richard Maes: foto Mariette Maes.
- blz. 28 :   Catalogus Museum TIELT-TEN-HOVE: Archief Verbaeys - RVT - nr. 244 Doos 211 bundel 2 Thielt-ten-Hove.
- blz. 31 :   Bouwaanvraag Max. Van Zantvoorde 1837, Hoogstraat 32 SAT n.a. 3177, copie P. Bekaert
- blz. 33 :   Bouwaanvraag 1854, Hoogstraat 21 SAT n.a. 3180.
- blz. 33 :   Hoogstraat 21, opname 1963, Vercruysse, archief Marcel Dejonghe.

Inhoudstafel

Inleiding.....	3
1. Straat en bestrating.....	4
1.1 Toponiemen	4
1.2 Afbakening.....	4
1.3 Wegen en steenwegen	4
1.4 Hoogstraatvijver.....	5
1.5 Nutsvoorzieningen.....	6
2. Stadsplans	8
2.1 Kaart van Lodewijk de Bersacques (uit Sanderus' <i>Flandria Illustrata</i>).....	8
2.2 Kaart van Graaf De Ferraris	10
2.3 Stadsplan van P.J. Lemaieur	10
2.4 Kadaster.....	11
3. Gebouwen en bebouwing	12
3.1 Vleeshuis	12
3.2 Sint-Jorishof.....	14
3.3 Schouwburg	15
3.4 De Fortuyne	18
3.5 Normaalschool in de Hoogstraat	18
4. De Franse Revolutie	19
5. Tielt textielstad 19de en 20e eeuw	20
6. Eerste Wereldoorlog	21
7. Tweede Wereldoorlog	23
8. Na de Tweede Wereldoorlog	24
9. Enkele bewoners	25
Ampe.....	25
Paul Bekaert	25
De familie Colle	26
Richard-Arthur Maes	27
Albert Rubens	29
Bouwmaterialen Van Hulle.....	29
De familie Van Zantvoorde	30
10. Woningen.....	33
Hoogstraat 2	33
Hoogstraat 1	34
Hoogstraat 6	34
Hoogstraat 8	34
Hoogstraat 9	35
Hoogstraat 11	36
Hoogstraat nieuwbouw 13 en 15-17.....	36
Hoogstraat 19 en 21	37
Hoogstraat 23	38
Hoogstraat 26	38
Hoogstraat 32	40
Hoogstraat 34	41
Hoogstraat 37	42
Hoogstraat 38	44
Hoogstraat 41	44
Hoogstraat 44	44

Hoogstraat 54	45
Hoogstraat 61	45
Hoogstraat 63-71.....	46
Hoogstraat 79	46
Hoogstraat 62-64.....	46
Hoogstraat 66-68.....	47
Hoogstraat 87-89.....	47
Felix d’Hoopstraat 2-4	47
Van Zantvoordestraat	48
Besluit	49
Geraadpleegde werken.....	50
Illustraties	51
Inhoudstafel.....	52